

ISKRA

Lojze Tarfila: »Ojstri vrh« (akril — platno)

Prešeren in naša kultura

Spet je leto naokoli in spet je pred nami 8. februar, Prešernov dan in slovenski kulturni praznik. Je že pač tako, da se v glavnem le ob praznikih in pomembnejših datumih spominjamo tistega, na kar nas dan ali praznik opozarjata pa čeprav bi morali kulturo v nekem smislu gojiti, ceniti in tudi živeti vse leto in vse življenje.

Kultura slehernega naroda je v nekem smislu njegova srž, saj so v njej srečno združeni tako jezik kot podoba in zvok. In ljudje, ki to kulturo ustvarjajo, ustvarjajo iz sebe in iz svoje biti, v najrazličnejših oblikah izražajo svoja čustva, doživljaje, dogodivščine, spoznanja in izkušnje in prav tovrstna ustvarjalnost je ena izmed tistih splošnih zlahtnih človekovih lastnosti, ki iz človeka šele izoblikuje pravega, polnokrvnega in celovitega človeka.

Tudi v Iskri imamo vrsto ljudi, ki se poleg svojega poklica, ki ga opravljajo na številnih delovnih mestih v naših tovarnah, birojih, laboratorijih in drugih ustanovah, iz notranje potrebe in čistega veselja ter ne brez nadarjenosti ukvarjajo s kulturnim ustvarjanjem, konkretno s slikarstvom in poezijo. Nekaj takšnih vztrajnih zagnancev, ki sta jim tovrstno trdo delo in vztrajnost prinesla tudi širše priznanje, smo našli v naši delovni organizaciji Iskra Elektromotorji iz Železnikov. Njihovemu delu, to je slikarski skupini in skupini pesnikov izpod Ratitovca smo zato namenili posebno prilogo v tej številki in na ta način skušali obeležiti, morda najboljše in najnazornejše, naš kulturni praznik, 8. februar, Prešernov dan. Želimo samo, da bi med našimi številnimi delavci našli čim več posnemalcev in podobnih zagnancev.

D. Ž.

Kako se uresničujejo zahteve delavcev?

Izvršni odbor sindikata v Tozd Števci v Iskri Kibernetiki je 1. 2. 1989 pripravil in objavil poročilo o odgovorih na izražene zahteve z dne 17. 1. 1989 ter o stališčih stavkovnega odbora Števcev.

Kolektiv Iskre Kibernetike je bil 31. januarja obveščen tudi o po- višanju januarskih osebnih dohodkov. Stavkovni odbor v Tovarni števec je pričakoval popolnejšo informacijo, zanimajo jih dejavniki, ki so vplivali na poslabšanje likvidnosti. DO je morala namreč najeti za 10 milijard dinarjev novih posojil. Odbor meni, da suhoparnost takih in podobnih informacij ne prispeva k razumevanju položaja ogroženih skupin delavcev. Zato predlaga, naj vodstvo informacijo dopolni in posreduje celotnemu kolektivu.

Delavce zanima, kaj namerava storiti vodstvo DO za premagovanje teh težav. Še vedno ni novih metod za hitrejšo realizacijo razvojnih, tehnoloških in organizacijskih nalog. Med TOZD niso razčističeni odnosi o materialnem poslovanju. Prisotno je razmetavanje denarja za ekonomsko neupravičene naložbe. Take in podobne slabosti v poslovanju in proizvodnji naj bi odpravili s spremembo organiziranosti. Delavci ugotavljajo, da se energija ne usmerja v sprejemanje takšnih poslovnih odločitev, ki so prinesle napredek v industrijsko naprednejšem svetu.

Analiza organiziranosti DO Iskra Kibernetika po zakonu o podjetjih, ki jo je stavkovni odbor Števcev obravnaval na 8. seji, po mnenju odbora postavlja delavce v večji centralizem in v odvzem pravice do upravljanja in odločanja, kar je pokazal tudi prvi osnutek statuta »novega podjetja«. O vsebini omenjenih gradiv bomo poročali ob začetku javne obravnave predloga o spremembah organiziranosti Iskre Kibernetike.

31. januarja so se sestali tudi stavkovni odbori TOZD Števci, TOZD Mehanizmi in TOZD Razvojno-tehnološki center. Sprejeta stališča nameravajo posredovati sindikatom omenjenih TOZD, sindikalni konferenci in vodstvu delovne organizacije. 1. februarja je o položaju v Iskri Kibernetiki razpravljaj tudi izvršni svet Skupščine občine Kranj.

Alojz Boc

SOZD Iskra Komisija za inovacijske nagrade

Razpis

internega anonimnega natečaja za idejno zasnovo listine

»inovacijska nagrada Iskre«

Predlog naj vsebuje likovne elemente, ki asociirajo na novatorstvo, ustvarjalnost, raziskovalno-razvojni dosežek, izum, izboljšavo, ipd....

Sodelujejo lahko vsi sodelavci in štipendisti Iskre.

Tri najboljše kreacije bomo nagradili:

1. nagrada 800.000.— din

2. nagrada 400.000.— din

3. nagrada 200.000.— din

Predloge označene s šifro posojitve v zaprti ovojnici; vanjo priložite zaprto ovojnico z oznako »AVTOR«; v njej poleg šifre napišite svoje ime, priimek in naslov.

Zadnji dan za oddajo je 31. 3. 89, velja datum poštnega žiga. Naš naslov je: ISKRA Commerce Dejavnost marketinških raziskav in komuniciranja Grafika, 61000 Ljubljana, Poljanska 31.

Izid natečaja bomo objavili v glasilu Iskra 24. 4. 89. Avtorske pravice nagrajenih rešitev preidejo na SOZD Iskra. Ostalih elaboratov ne bomo vračali.

Razpis nagrada Iskre za leto 1989

Na osnovi 16. člena in v skladu s členu 3., 5., 11., 17. in 18. Pravidnika o nagradah in priznanjih Iskre objavljamo

razpis

1. za eno

»Glavno nagrado Iskre«,

ki se podeli delavcu Iskre za

- dolgoletno ustvarjalno delo, ali
- vrhunske dosežke trajnega pomena, ki so odločilno prispevali k uresničevanju družbeno-ekonomske vloge Iskre in k njenemu splošnemu ugledu v ožji in širši družbeni skupnosti

2. za pet

»Nagrada Iskre«

ki se podelijo posameznim delavcem Iskre, skupini delavcev Iskre in drugim fizičnim, oz. pravnim osebam za

- izjemne dosežke na posameznih področjih pri razvoju samoupravljanja in družbenopolitičnih dejavnosti in
- pomembne dosežke na področju inovacij, trženja, gospodarjenja, razvoja organizacije, poslovođenja, produktivnosti dela, kvalitete, oblikovanja izgrajevanja odnosa do dela, izgrajevanja odnosov med Iskro in zunanji institucijami ter na drugih pomembnih področjih v SOZD Iskra.

Kandidate za nagrade lahko predlagajo Komisija za nagrade in priznanja Iskre:

- vsak delavec,
- samoupravni organi,
- družbenopolitične organizacije in
- poslovodni organi

Pisni predlog mora vsebovati:

- ime in naslov predlagatelja,
- priimek in ime, poklic kandidata(ov) ter dela in naloge, ki jih opravlja, oz. firmo, ali ime domače, oz. tuje organizacije:
- predlog za vrsto nagrade (iz tč. 1 ali 2),
- vrsto, področje, obseg in uspeh dolgoletnega ustvarjalnega dela, ali vrhunske dosežke trajnega pomena (iz tč. 1),
- vrsto, področje, obseg in uspeh izjemnih, ali pomembnih dosežkov na posameznih področjih (iz tč. 2),
- obširno obrazložitev in utemeljitev s podrobnimi dokazili in
- družbenopolitično oceno kandidata(ov), če gre za domačo finančno osebo(e).

Podpisan predlog je treba dostaviti najpozneje do 30. aprila na naslov: SOZD Iskra, DSSS — Tajništvo samoupravnih organov, Ljubljana, Trg revolucije 3/12.

Komisija za nagrade in priznanja Iskre po postopku, določenem v pravilniku, oblikuje predlog o podelitvi nagrad, ki ga posreduje v dokončno odločitev delavskemu svetu SOZD Iskra, najpozneje do 1. junija.

Nagrade slavnostno podeli predsednik DS SOZD Iskra na proslavi dneva Iskre — dneva borca.

Znani so dokončni podatki o lanskem izvozu

BOLJŠI UVOZNIKI KOT IZVOZNIKI

Iskra Commerce ima že dokončne podatke o lanskem Iskrinem izvozu: celotni izvoz je znašal 309,5 milijona dolarjev. Uvozna številka še ni dokončna, je pa ocena, da smo lani uvozili nekaj čez 180 milijonov dolarjev blizu realne vsote.

Iskra že vrsto let ni izpolnila izvoznega letnega plana in tako je bilo tudi lani: od načrtovanih dobrih 333 milijonov dolarjev nam jih je uspelo realizirati le nekaj manj kot 320 milijonov, točneje 309,481.000. Plan nam je torej uspelo uresničiti 93-odstotno, je pa lanski izvoz večji od predlanskega za 3%.

Na razviti zahod je Iskra izvozila za nekaj čez 165 milijonov dolarjev, kar je za dobrih 5 milijonov več od načrtovane številke, izvoznih planov pa nismo uresničili v trženju za deželami v razvoju in SEV: v prve smo izvozili za nekaj manj kot 50 milijonov dolarjev, to je 78% plana, v SEV pa 94,5 milijona dolarjev, kar je 87% plana.

Se nekaj podatkov o našem izvozu po posameznih državah: naš največji kupec je bila lani Sovjetska zveza z dobrimi 60. milijoni dolarjev, za skoraj 50 milijonov dolarjev smo izvozili v ZR Nemčijo, na tretjem mestu med našimi kupci je Italija z nekaj manj kot 30. milijoni dolarjev, v Francijo smo izvozili približno polovico manj, po približno toliko pa tudi v Veliko Britanijo, Turčijo in Poljsko.

Največji Iskrini izvoznik v letu 1988 je bila Telematika z 42,5 milijona dolarjev, od tega je bilo za 22,5 milijona konvertibilnega in 19,5 klirinškega izvoza, na drugem mestu je Kibernetika z 41 milijoni dolarjev (34 in 7) in je

tako tudi največji Iskrin izvoznik na konvertibilno tržišče, sledi ji Avtomatika z 38,6 milijoni dolarjev (13,8 in 24,7), le nekaj manj je izvozila DO Elementi, in sicer za 33,4 milijona dolarjev, od tega na konvertibilno tržišče za 24,2 milijona dolarjev in na kliring za dobrih 9 milijona dolarjev. Avtoelektrika je izvozila skupno za 27,6 milijona dolarjev, delovni organizaciji Elektromotorji in Rotomatika sta vsaka izvozila po približno 23 milijona dolarjev, nad 10 milijonov dolarjev pa so izvozile še CEO, ERO in Delta. Izvoznega načrta lani ni uspelo uresničiti Videomatiki, Elektrovezam, Mikroelektroniki, Kondenzatorjem, Telematiki, Elektrooptiki, Merilni elektroniki in Rotomatiki. Najbolj je plan preseгла Delta, in to za skoraj trikrat.

Za izvoznim načrtoma smo torej zaostali za približno 24 milijonov dolarjev, kar vsekakor ni majhna vsota, nekaj pa je zanimivo in hkrati spodbudno: zastavljeno izvozno nalogo smo lani presegli v trženju za deželami razvitega zahoda, torej z najzahtevnejšimi kupci. Res pa je tudi to, da tja prodajamo predvsem elemente in podsklope, medtem ko nam izvoz zahtevnejših naprav in sistemov uspeva le v DVR in SEV.

Kot že rečeno, je lanskoletna Iskrina uvozna številka 180 milijonov dolarjev šele ocena, gotovo pa se ne bo dosti ali pa prav nič razlikovala od dokončne. Vsekakor je teh 180 milijonov rekordni letni Iskrin uvoz v vsej njeni zgodovini. Odločilno vlogo pri tem so imele kooperacije, saj je bilo prav na njihov račun v začetku minulega leta kar tričetr uvoza, to razmerje pa se je čez leto nekoliko znižalo, predvsem zaradi delovanja deviznega tržišča ter spremenjenih pogojev za plačevanje v tujino v drugi polovici leta. O pomembnosti tega kooperacijskega kanala za Iskrin uvoz, je dovolj zgovoren podatek, da smo lani kupili v tujini po tej poti več kot 60% repromaterialov.

Lado Drobež

Iskrina licenca za števec v Argentini

»S prodajo licence za proizvodnjo števecv za merjenje električne energije argentinski firmi Compania Electronica Sudamerica (C.E.S.) se nadaljuje uspešen prodor Iskre Kibernetike s prodajo licenc na zunanja tržišča. Posebej moram izpostaviti, da gre za projekt plodnega sodelovanja in povezovanja znanj Iskre Commerce v delovnih okoljih Kibernetike.«

To je med drugim zapisal v internem glasilu Kibernetike glavni direktor te delovne organizacije Peter Kobal, za predstavitev tega Iskrinega dosežka v Latinski Ameriki v našem osrednjem glasilu pa smo zaprosili pomočnika direktorja Tržnega področja dežel v razvoju v Iskri Commerce Jožeta Štajerja. Podobno kot direktor Kobal je tudi on izredno ugodno ocenil sodelovanje med Kibernetiko in Commerce v tem projektu, kar navsezadnje dokazuje tudi izredno kratko obdobje, v katerem se je argentinski partner odločil za nakup Iskrine licence: prvi stiki med Iskro in Companio Electronica Sudamerica segajo v zadnje dni leta 1987, februarja lani so se začeli neposredni pogovori, že oktobra je bila nato podpisana licenčna pogodba, in sicer v Buenos Airesu, zadnje dni lanskega leta pa so pri nas podpisali še pogodbo o dobavah opreme in sestavnih delov.

— Bi nam na kratko predstavili celoten projekt?

»Vrednost tega posla bo v nas-

lednjih desetih letih približno 10 milijonov dolarjev, pri čemer je Kibernetika že dobila, in sicer takoj po podpisu pogodbe, naročilo za milijon dolarjev.«

— Compania Electronica Sudamerica je precej impozantno ime, kakšna je to firma?

»Gre za skupno 8 tovarn, od katerih je večina v širši okolici Buenos Airesa. Tam bodo izdelovali tudi sestavne dele za števec električne energije, same števece — v njih bo tudi nekaj Iskrinih delov — pa bodo sestavljali v tovarni v San Luisu, nekaj stokilometrov zahodno od Buenos Airesa.«

— Bi lahko podpis omenjenih pogodb označili za začetek bolj dolgoročnega sodelovanja z argentinskimi partnerji, saj je znano, da smo tja doslej tržili le elemente in nekaj telefonov?

»Nedvomno se začneja s tem projektom novo industrijsko sodelovanje, pri katerem morda ni izključeno celo naše sovlaganje. To je pravzaprav že naša druga tovrstna aktivnost, če upoštevamo mešano

podjetje Iskraemec v Ekvadorju. Naše števece montirajo tudi že v Kolumbiji, dogovarjamo pa se še o montaži števecv v Venezueli. Namen vseh teh akcij je dolgoročno povezovanje z lokalnimi partnerji, s tem pa tudi naša trajnejša prisotnost na tem tržišču.«

— Omenili ste, da proizvajate argentinski partner tudi opremo za energetiko; se zato lahko nadejamo sodelovanja tudi na drugih proizvodnih področjih in ne samo števcih?

»Vsekakor, zlasti pa sta za njih zanimiva programa Kibernetike in Avtomatike.«

— Poskusi za vidnejši Iskrin prodor na tržišče te latinskoameriške države segajo kakšnih pet, šest let nazaj. Pred dvema letoma, o čemer smo tudi pisali, smo formirali celo konzorcij za sodelovanje v projektu za posodobitev argentinskih železnic. Iskra je bila nosilec konzorcija, v njem pa so bili že Minel, Rade Končar in Rudnap. Kaj je zdaj s tem projektom?

Jože Štajer

»V ta projekt smo vložili ogromne napore: organizirali obiske strokovnjakov, organizirali celo simpozij, homologirali vso jugoslovansko opremo, ki bi prišla v poštev v tem projektu — od lokomotiv do skoraj zadnjega instrumenta — vendar celotna akcija ni imela nobenega efekta, ker argentinske železnice enostavno nimajo denarja. S tem je vsa stvar zamrla, zamrlo pa je tudi delo konzorcija.

Lado Drobež

Reorganizacija ni cilj, ampak sredstvo za doseganje cilja — cilj je moderno gospodarjenje

Baterije Zmaj so ena izmed prvih Iskrinih delovnih organizacij, ki so že izpeljali reorganizacijo. Od 1. januarja poslujejo kot enovita delovna organizacija. Hkrati so tudi prvi, ki bodo že po novem Zakonu o podjetjih (57. določba) imenovali novega individualnega poslovodnega organa, ki bo predlagatelj delavcev s posebnimi pooblastili. Torej skušajo že uveljaviti princip mandatarstva.

V sedanjem družbeno-gospodarskem trenutku, ko gre takorekoč za biti ali ne biti, so Baterije Zmaj pristopile k razreševanju problema organiziranosti izključno s stališča poslovne in tehnološke optimalnosti. Pri tem so skušali obdržati skupaj zdravo jedro podjetja, ki naj bi s pomočjo izkoriščanja sinergičnih učinkov obstoječih tehnologij in programov, opreme in znanja, v bodoče dosegalo boljše poslovne rezultate. Tem rešitvam prilagajajo tudi samoupravno organiziranost.

razdelitvi delovne organizacije na tri samostojne subjekte vodenja in upravljanja, izstopale nekatere pomankljivosti, ki so tovarno z vidika podjetništva postavljale v podrejen položaj na svetovnem trgu. Te so: prevelika razdrobljenost moči in odgovornosti, visoki stroški poslovanja pa odtujenost od osnovnih smotrov obstoja podjetja, omejena sposobnost za prilagajanje tržnim zahtevam, nemobilnost kadrov in izvajanje kadrovske politike itd.

Cilji, ki jih v Zmaju želijo doseči z novo organiziranostjo

Osnovni cilji, ki ga v Baterijah Zmaj

želijo doseči z reorganizacijo, je preusmeritev tovarne v tržno naravnano podjetje v dveh tovarnah, usposobljenih za stroškovno optimalno proizvodnjo ob vzporednem dograjevanju glavnih področij učinkovitosti integriranega podjetja. Cilje, med katerimi so tudi učinkovitejša prilaganja različnim poslovno-planskim strategijam in načinom vodenja, optimalnejše izkoriščanje omejenih finančnih, proizvodnih in kadrovskih resursov pa povečana individualna in skupinska odgovornost in izboljšanje vodenja vseh poslovnih procesov in posodobitev in poenotenje sistema odločanja in koordiniranja, bodo v Zmaju skušali doseči na različne načine. Eden izmed glavnih bo vsekakor uvajanje računalniške obdelave na področju financ pa na področju

analize in beleženja ter kontrole stroškov, hkrati pa tudi z uvajanjem računalniškega vodenja v proizvodnem procesu. V Baterijah Zmaj se tudi zavedajo, da bo moralo biti, glede na vse načrte, kadrovanje v naslednjih letih izrazito selektivno in ekonomsko opravičljivo.

Referendum uspel

Konec lanskega leta so v tem 430 članskem kolektivu uspešno izpeljali referendum za enovito delovno organizacijo. Tako od prvega januarja v tem bodočem podjetju najdemo področje za realizacijo izdelkov in dodatne vrednosti in programske produktivne enote (Tovarna baterij Ljubljana in Tovarna baterij Sentvid), ki se lahko širijo in imajo jasno definirane programe. Ob tem pa so tudi makroorganizacijske enote (razvojno-tehnično področje, komercialno, finančno področje...), ki so vezane na dodatne vrednosti.

V takem sistemu organiziranosti naj bi nastopali v okviru stalnih ali občasnih projektov določeni programi in plani kot nosilci optimalne razporeditve nalog. To zahteva zelo učinkovito organizacijo poslovanja, ki se mora prilagajati ali zoperstavljati motnjam in zunanjim relevantnim dejavnikom. Pri tem je potrebno poudariti, da je osnovna zakonitost tega sistema organiziranosti obvezno usklajevanje in povezovanje vseh delavcev pri izvajanju določenih strokovnih opravil, t.j.: da se v matični organizacijski enoti srečujejo specialisti za sorodne strokovne naloge ter med seboj usklajujejo strokovna mnenja in se strokovno dopolnjujejo in drugič, da se v organizacijski enoti ali delovni skupini, ki je odgovorna za uresničitev določenega programa in plana, sestanejo razni strokovnjaki za

določeno reševanje nalog ali programov ter v teamski povezavi izvajajo sprejete obveznosti. Tako oblika organiziranosti preprečuje zapiranje organizacijskih enot, kar je bilo velikokrat vzrok za neučinkovitost proizvodno-poslovnih procesov v preteklosti.

namreč izrazito akumulativen program, ki je tudi zelo perspektiven. Torej Baterije Zmaj z letošnjim letom poslujejo kot enovita delovna organizacija — podjetje, ki jo je in jo še usmerja spoznanje, da mora ob nujni

pridobivanja prihodka na svetovnem trgu in tehnološkem razvoju te panoge, slediti tudi uspešnim organizacijskim vzorcem v razvitem svetu in, da na področju organiziranosti ni več možno sklepati usodnih kompromi-

sov. Pri tem pa se moramo vsi skupaj v Iskri dobro zavedati kar smo zapisali že v naslovu, da namreč organizacija ni cilj, pač pa samo sredstvo za doseganje cilja — ta pa je dobro gospodarjenje. V. Z.

Uveljavljanje principa mandatarstva

Enovita delovna organizacija Baterije Zmaj je v celoti poslovno pa tudi samoupravno konstituirana, saj je slednja potekala sočasno z reorganizacijo poslovne organiziranosti. Po besedah direktorja splošno-kadrovskega področja Andreja Kajdiča, so že izvršili vpis v sodni register in trenutno čakajo na sklep. Sedaj poteka tudi razpis za individualnega poslovodnega organa. Ko bo ta imenovan, bodo uveljavili 57. določbo Zakona o podjetjih — o mandatarstvu, kjer bo glavni direktor predlagatelj delavcev s posebnimi pooblastili.

Večjih problemov v samem procesu reorganizacije v Baterijah Zmaj ni bilo, razen nekaj manjših težav v bivši temeljni organizaciji Specialnih baterij v Sentvidu pri Stični, kjer so izražali bojazen za njen nadaljnji razvoj, kar pa so s skupnimi močmi uspešno rešili. Ta 133-članski kolektiv ima

Na številnih sestankih, od sindikalnih organizacij, do zborov delavcev so potekale razprave o novi organiziranosti ZMAJA v letu 1989, za katero so se delavci opredelili na referendumu 23. decembra. Na sliki je zborovanje delavcev TOZD Baterije v sredo 14. decembra v obratu družbene prehrane (slika smo si sposodili iz internega glasila »Glas Zmaja«).

Pomankljivosti prejšnje organiziranosti

Zmaj je bil organiziran v dve temeljni organizaciji in delovno skupnost, ki so bile že v začetku, zaradi

Tudi samoupravna reorganizacija

Vzporedno s preoblikovanjem poslovne organiziranosti Baterij Zmaj je potekala tudi samoupravna reorganizacija. Vsi samoupravni organi in družbenopolitične organizacije so konstituirani tipično za enovito delovno organizacijo, z eno samo razliko: sindikata. Ta je sicer organiziran kot enovita DPO, s tem, da ima osnovna organizacija bivše temeljne organizacije Specialnih baterij Sentvid pri Stični določeno mero

avtonomnosti. Za takšno organizacijo so se odločili delavci na zadnjem občnem zboru sindikata sredi januarja, predvsem zaradi prostorske oddaljenosti in specifičnosti problematike v Specialnih baterijah v Sentvidu pri Stični. Vsa prašanja, ki pa se nanašajo na celoten sindikat delovne organizacije (spremljanje sistema nagrajevanja, življenjski standard) pa bodo reševali skupno.

neustreznih, premajhnih proizvodnih, finančnih in kadrovskih resursov, preveč razdrobljene, da bi bile produkcijski procesi optimalno obvladljivi. Ukvarjanje vsakega subjekta z lastno organiziranostjo so skrb za optimiranje organiziranosti samo razvrednotili, problemi pa so se kopčili.

Krčenje proizvodnih programov, smotrnejše zaposlovanje, silovite potrebe po modernizaciji programov, ki naj bi tvorili prestrukturiranje, tehnološka in poslovna prepletenost procesov, posledice velikih izgub ter zaostrene gospodarske in družbene razmere, so prav prisilile tovarno v iskanje boljših organizacijskih rešitev.

Poleg tega pa je v tehnološko izredno prepleteni delovni organizaciji, ki lahko učinke na trgu dosega samo s celovitim pristopom pri izkoriščanju svojih virov in potencialov, je delitev delovne organizacije na dve temeljni organizaciji in delovno skupnost s tako koncentrirano močjo odločanja na produktivno funkcijo, v preteklih letih povzročilo organizacijsko in tehnološko razgradnjo produktivne podjetniške funkcije (kljub nekaterim zavirljivim tehnološkim rešitvam). S tem pa tudi izgubo sposobnosti in volje za celovit pregled na reševanje programov v delovni organizaciji.

Po temeljitih analizah, ki so jo v Zmaju naredili zadnje mesece lanskega leta so ugotovili, da so v tako procesno povezani programski usmeritvi in

Z ukinitvijo Zakona o združenem delu ne bomo več v svojih vsakodnevnih pogovorih uporabljali izrazov, ki so se v petnajstih letih globoko zasidrali v našem vsakdanju. Tudi delavci Zmaja, ne bodo več rekli, da so delovna organizacija z dvema temeljnima organizacijama, pač pa enovita ali boljše podjetje. Na sliki stroj za pakiranje baterij v blister embalažo v Baterijah, katerega velika hitrost zahteva kar štiri spretno delavke, da lahko sproti s tekočega traku pobirajo izdelke in jih vlagajo v kartonske škatle (iz internega glasila »Glas Zmaja«).

Predstavljamo vam Milana Mandiča Tehnika gre skupaj tudi z umetnostjo

Nihče si ne bi predstavljal, da se za običajno podobo diplomiranega inženirja strojništva in direktorja razvojno-raziskovalnega področja v Zmaju, skriva takšen svet fantazije, ustvarjalnosti in neponovljivosti, ki presega še tako ozke matematične formule. Tržičana Milana Mandiča, iz katerega že po prvih besedah veje neka prožnost, neodvisnost, radovednost, predvsem pa izredno opazna odprtost duha, je že od rane mladosti zanimalo ogromno stvari. Predvsem pa umetnost. Najprej je to izražal z veseljem do glasbe, saj je igral trobento, klavirsko harmoniko in se kot študent preživljal s svojim ansamblom. Res se je sicer posvetil študiju strojništva, toda, kot sam pravi, ni bil nikoli tipičen strojnik, saj je ves prosti čas dokaj vztrajno namenjal drugim področjem, predvsem medicini, gradbeništvu in arhitekturi. To vsestranskost, ki je nedvomno pogojena z ogromno energijo pa je nenehno spremljala želja po kiparjenju. Toda, ker so ga v vseh teh letih ob strojništvu okupirali tudi različni gradbeniški projekti (tudi sedaj pripravlja velikanski gradbeniški projekt), inovacije, patenti, saj je po naravi izredno iznajdljiv, vztrajen in inovativen, je željo po plastiki potiskal v drugi plan. Pred tremi leti pa je izbruhnila na dan in od takrat do danes »se je rodilo« že enajst skulptur. Izbral je les, ki njegovim razgibano abstraktnim in estetsko dovrše-

nim malim plastikam daje prijeten in topel ton. Ker ima Milan Mandič bujno fantazijo, natančno predstavo in izreden občutek vživljanja, velikokrat dobi preblisk — vizijo za svojo bodočo stvaritev, včasih pa ga kos lesa tako motivira, da takoj nanj naredi neke vrste projekcijo. V svoji umetniški smeri ni nikoli iskal vzornika, ker pa ima prirojen občutek za dizajn, predvsem pa za estetiko, je svojemu samorastništvu prepustil spontano in prosto pot. Tako so nastale plastike z motivi materinstva, starosti, pa dvojčka in obeliski, čeprav opozarja, da opazovalcu prepušča svojstvene predstave ob gledanju malih čisto abstraktnih figur. V kratkem jih bo predstavil tudi širšemu občinstvu, saj trenutno pripravlja svojo prvo razstavo. Pa izdajmo še eno skrivnost: ker je les velikokrat zelo zahteven za fino obdelavo, bo v bodočnosti verjetno prešel na kovino, saj imajo varjene konstrukcije veliko več izraznih možnosti.

Milana Mandiča kot umetnika, strojnika in človeka ne moremo jemati vsakega zase. Tako kot rad pobegne v svoj svet domišljije, ki ga umirja in izpolnjuje, ima rad tudi svoje delo v Iskri, kjer lahko sprosti svojo ustvarjalnost, inovacijsko usmerjenost in neustavljivi pohlep po znanju. Po naravi pa je Milan Mandič skromen, družaben in nekako optimističen človek, odlikujejo ga izredno široki interesi, predvsem pa vztraj-

Diplomirani strojnik in direktor razvojno-raziskovalnega področja v Zmaju Milan Mandič.

nost, delavnost in trda samodisciplina, ali kot pravi sam: »Do sebe sem zelo špartansko usmerjen, do drugih pa popustljiv. V medčloveških odnosih sem izredno črno-bel glede resnice in pravice. Toda v današnjih časih je to verjetno prej hiba, kot pa prednost. In tako jo tudi jemljem...«

Vesna Žunič

Razvojna gibanja izključno po potrebah trga

Uspešno poslovanje TOZD Magneti v letu 1988 je očitno rezultat določenih premikov v najvažnejših strateških točkah. Obsežno in poglobljeno delo v razvoju, pospešeno prenašanje razvojnih dosežkov v proizvodnjo, avtomatizacija in računalniško podprti proizvodni procesi, so se odrazili tudi v tržnih dosežkih. Za celovitejši pregled poslovanja smo povprašali Alberta Ermana, direktorja tovarne.

Naša usmeritev je jasna, uje-ma pa se s temeljnimi načeli zakona o podjetjih: tržni pristop, kontrola stroškov predvsem pa čim večja racionalnost v organizaciji na vseh ravneh. Lanski rezultati potrjujejo pravilnost te usmeritve, saj smo izvozili 60% te proizvodnje in iztržili 1,077 mio dolarjev. Letos nameravamo te vrednosti povečati na 2,5 do 3 mio dolarjev. Predpostavko za uspešno tržno prodiranje vidimo v nenehnem razvoju, investicijah in usreznih organizaciji.

Nam torej lahko predstavite vaš pristop k organizaciji marketinga in razvoja?

Naše prvo vodilo je, da proizvajamo po želji kupca, torej t. im customer design, kar pomeni, da razvijamo in proizvajamo le tiste vrste magnetov, ki jih trg potrebuje. Ob tem naj poudarim, da letno vlagamo v razvoj 10% celotnega prihodka, delež pa bi radi v prihodnje zvišali vsaj na 11 do 12%.

Naslednja določnica naše razvojne dejavnosti je opredelitev, da iščemo znanje na njegovih virih, torej na inštitutih in univerzah doma in v tujini. V tovarni pa gradimo na dopolnitvi tega znanja, kar je naloga skupine strokovnjakov, ki je sposobna aplicirati najnovejša svetovna dognanja.

Temeljijo vaše razvojne odločitve morda na marketinških analizah, povpraševanju na domačem, oz. tujem trgu, ali so plod drugih aktivnosti?

Predvsem so odraz naših lastnih izkušenj na tujih tržiščih. Spremljanje trendov v svetu in vsakdanja povpraševanja nas usmerjajo k nenehni razvojni dinamiki in posodabljanju proizvodne in laboratorijske opreme. Domači trg se vedno bolj zapira, saj jugoslovanski kupci razvojno ne morejo slediti naših usmeritev. Težišče redne proizvodnje so še vedno magneti iz družine Alnico, po uliti in sinter tehnologiji in so v celoti rezultat lastnega razvoja v tovarni.

V proizvodni program smo letos vključili skupino magnetov iz samarij-kobalta, ki smo jih razvili skupaj s strokovnjaki IJS, redno proizvodnjo le-teh pa nam omogoča nova oprema.

Veliko pozornosti posvečamo trem temeljnim skupinam razvoja in sicer so to: magneti iz litine neodij-železo-bor; na tem segmentu tudi sodelujemo z inštitutom Jožef Stefan, proizvodnja pa naj bi stekla že naslednje leto;

razvoj atomizacije prahov, s čimer bi nadomestili uvoz surovin, saj jih trenutno še 40% uvažamo. Na tem delu se povežemo z zagrebško fakulteto, zaprosili pa smo za sredstva Matičevega sklada;

v tretjo vrsto temeljnega razvoja sodi skupina amorfnih materialov. Hitrost in intenzivnost dela na tej nalogi pa bo odvisna od razpoložljivih sredstev, ki nam tudi pogojujejo morebitno sodelovanje z dresdensko fakulteto, s katero že razvijemo prve stike.

V omenjenih skupinah so osredotočene naše razvojne poti, v lastnih laboratorijih pa se največ ukvarjamo z meritvami, saj vsak magnet potrebuje svojo pripravo in svoj sistem meritev. Na tej osnovi oblikujemo tudi standarde za magnetne, ki jih v Jugoslaviji še ni. Naša bodoča razvojna vlaganja, kot tudi posodabljanja proizvodnje, bodo v največji meri odvisna od finančnih sredstev.

Omenili ste velika vlaganja v opremo, ki so nedvomno vplivala na izboljšanje pogojev del in kvalitete?

Že lani nam je nabavljena oprema omogočila preskok v nov kakovosten razred, saj smo sko-

V merilnem laboratoriju opravljajo vrsto zahtevnih meritev magnetnih materialov in preizkušajo najrazličnejše vzorce.

Sodobno laboratorijsko opremo so obogatili z rentgenom za analizo kemične sestave materialov. Na osnovi primerjalnih spektralnih analiz krivulje računalnik lahko točno določi sestavo vsakega merjenca. Proste kapacitete in storitve nudijo vsem, ki tovrstne meritve potrebujejo.

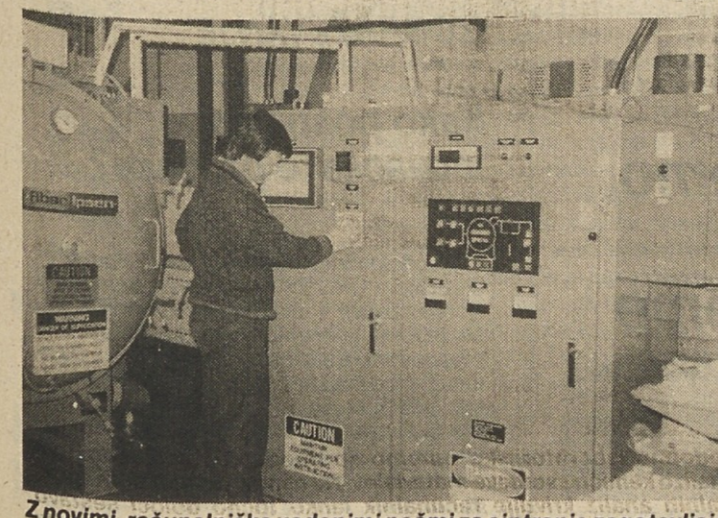
raj vse tehnološke procese podpri z računalniškim vodenjem. Preizkušamo pa tudi že prvo robotizirano celico za program ABS, vse to pa nam bistveno zmanjšuje izmet in reklamacije. Moram pa dodati, da uvožena oprema (vrednost 2,5 mio dolarjev), povzroča našim inženirjem nemalo preglavic pri zagonu, saj so tehnološke rešitve v tujini strogo varovana skrivnost, zato smo jih prisiljeni iskati sami.

Obsežnost in prepletenost razvojnih procesov gotovo zahteva ustrezen način organiziranosti. Kako poteka usklajevanje razvojnih nalog, saj gre očitno za timski način dela? Za odgovor smo zaprosili Alojza Severja, ki je nosilec usklajevanja vsega razvoja v tovarni.

V letošnjem letu smo predvideli 35 razvojno-raziskovalnih nalog, zajemajo pa področja razvoja materialov, tehnologije in avtomatizacije proizvodnih procesov. Vsak od naših dvanajstih inženirjev, med njimi imamo tudi magistre in doktorja znanosti, je zadolžen kot nosilec ene ali več nalog. Pridobili smo tudi obširen krog zunanjih sodelavcev, znanje pa iščemo kjerkoli ga je moč dobiti. Nesmiselno in neracionalno bi bilo namreč na lastno pest razvijati nekaj, kar so drugod že razvili ali imajo za to boljše pogoje. Praviloma imajo razvijalci pri vodenju nalog polno svobodo in seveda tudi odgovornost. Sami si izberejo sodelavce in imajo možnosti nabave tuje literature, izpolnjevanja v tujini in obiska sejmov. Vsak mesec na sestanku pregledamo potek nalog, razpravljamo o problemih in skupaj potrjujemo pomembne odločitve.

V začetku ste omenili skoraj izključno izvozno usmeritev

Irena Stok

Z novimi, računalniško vodenimi pečmi za sintranje zagotavljajo višjo raven kvalitete.

vaše tovarne. Nam lahko poveste nekaj podrobnosti vaše tržne uspešnosti?

Naše tržne aktivnosti usmerjamo na čim širši krog kupcev v zahodni Evropi, predvsem v Nemčiji, Švici...

Z nekaterimi smo že vzpostavili dolgoročneji tip sodelovanja ali celo kooperacije. V preteklem letu smo začeli dobavljati posebne magnetne za Boschov ABS zavorni sistem, ker ni bilo nobene reklamacije, so letos naročila povečali štirikratno in hkrati podpisali pogodbo za sovlaganje v namensko opremo za povečanje kapacitet. V Siemensu smo uspešno pridobili naročila za magnetne podkve za električne števecve.

Dolgoročneje sodelovanje začnemo razvijati s švicarsko firmo Portescap in Magnet Fabrik Bonn. Z dosedanjimi nastopi na zahodnem trgu smo se tako do neke mere že potrdili s kvaliteto in imenom, vendar se nam doseženo lahko tudi podre, če ne bomo zmogli odgovarjati na rastoča povpraševanja z ustreznimi količinami, kar se nam tu in tam že dogaja. Zato bomo na vse načine poskušali povečati obstoječe zmogljivosti, se pravi z večjo izkoriščenostjo pa tudi nabavo nove računalniško podprte opreme.

Pravkar pripravljamo novi investicijski projekt za posodobitev opreme in uvajanje novih kvalitet ALNICO magnetov v proizvodnjo, kar nam bo omogočilo še agresivnejši nastop na tržišču magnetov pri najzahtevnejših kupcih. Na kratko, smoter našega dela vidimo v stalnem dvigovanju tehnološke ravni in s tem doseganje cen, ki ne pokrivajo le vrednosti živega dela in surovin.

»Kulturno« o kulturi

*Če vedel bi,
ne skladal not bi
v melodijo,
ne packal
beline lista
s prozo, poezijo.
Pomočil čopič
v kapnico,
če vedel bi,
da so samo
zidovi.*

Irena Pija Bevk

Kaj ni kultura del človeka? Mar z obiski literarnih, gledaliških, lutkovnih predstav, melodičnih zvokov glasbe klasikov in modernistov, razstav v galerijah, ne širimo svojega duha in vsaj za trenutek utečemo puščobi dneva, skrbem?

Ni več daleč 8. februar, kulturni praznik Slovencev, priprave kulturnih sekcij nanj pa so podobne mrzličnim novoletnim nakupom ter 1. novembru, ko mnogi (vsaj) enkrat v letu obiščejo in uredijo grobove pokojnih. Starejša in srednja generacija, katerim je obiskovanje zgradb kulturnega življenja v krvi, si s tem ne delata preglavic. Pa ne zaradi izvirnosti kulturnih dogodkov, temveč zaradi misli, da je naš vsakdan treba zapolniti tudi s tem.

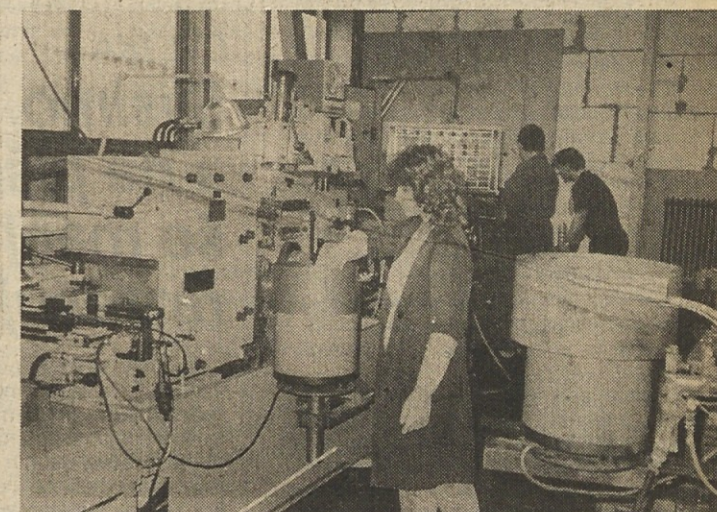
Mnoge police po domovih se šibijo pod težo knjig, na katerih pa se nabira prah. Kljub temu je lepo imeti lastno knjižnico pa čeprav se roka poredko ali morda sploh nikoli ne dotakne knjig.

Mladi se spomnimo na gledališče, galerijo, umetnost, kadar nam posedanje po lokalih in diskotekah preseda in je tu nekaj alternative. So svetle izjeme. Nekaj se pri mladih premika, vendar je to premikanje valovčkov na jezeru ob pihanju vetra.

V Iskri Kibernetik deluje nekaj sekcij, ki želijo popestriti osemurni delavnik zaposlenih v DO. Odzivi na njihove programe so različni.

Za obveščanje o dogodkih na kulturnem področju je poskrbljeno, če pa so — ušesa gluha in takšna so bila pri mladih ob ustanovitvi igralske skupine, potem...

Irena Pija Bevk

V proizvodnji magnetov.

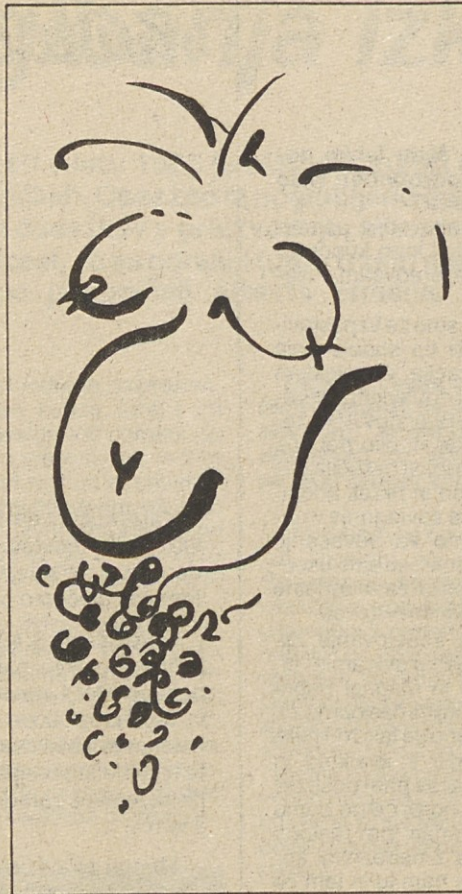
Kultura se predstavi...

Semiška Iskra je s pokroviteljstvom razstave — Likovnega srečanja Semič '88 med drugim dokazala svoja prizadevanja po dvigu kulturne ravni svojih delavcev, obenem pa potrdila, da današnji čas z strojem ali risalno desko ne potrebuje človeka — robota, ampak vsestransko razgledanega, razmišljujočega delavca, s čimvišjo kulturno zavestjo. Lahko priznamo, da take vrste kulturnega užitka delavcem le malokrat omogočimo in približamo.

Te besede so bile izrečene v uvodnem govoru ob otvoritvi razstave umetnin, ki so nastale na likovnem srečanju Semič '88, katere pokrovitelj so bili semiški Kondenzatorji. Takrat — pozno lansko jesen, so na srečanju poudarili, da nas težave v gospodarstvu vse bolj pritiskajo in obremenjujejo, tako da vse bolj razmišljamo o svojem materialnem položaju in socialnem standardu. Tisti, že v nebo vpijoči aksiomi, da brez široko razgledanega delavca — občana, ne moremo graditi boljšega in perspektivnejšega življenja nas in prihodnjih generacij, že počasi tonejo v pozabo. Že oni zgodovinsko »priznani« nauki, ki govorijo o medsebojni povezavi in vplivu materialne baze in njene nadsstavbe, nas postavljajo v položaj, ko ob današnji krizi gospodarskih in družbenih razmer, že nekako pasivno gledamo tudi na krizo kulturnega ustvarjanja. Zato so takšni umetnostni utrinki, kot je bila nedavna likovna razstava, v našem, ne preveč rožnatem vsakdanjiku, še kako dobrodošli. Tudi v sami semiški tovarni, kjer je bilo še pred kratkim, po besedah referentke za kulturo pri sindikalni konferenci Marjane Malnarič, kulturno življenje dokaj živo, se vse bolj srečujejo z upadanjem zanimanja za tovrstno dejavnost. Edina, lahko bi rekli »svetla točka« v teh dogajanjih, je semiško Kulturno društvo, pri katerem v dramski sekciji sodelujejo v glavnem Iskraši Kondenzatorjev.

Ta amaterska igralska skupina je zelo aktivna, saj svoja dramska dela uprizarjajo doma v Semiču, gostujejo pa tudi po celi Beli krajini. Spoprijemajo se predvsem s komedijam in tragedijami naših in tujih avtorjev, tako so se »srečali« z Molierjem, Nušičem, Perom Budakom in nekaterimi modernejšimi avtorji. Pri delu jim veliko materialno in finančno pomaga semiška Iskra, sodelujejo pa tudi s semiško osnovno šolo, ljubljansko Dramo in RTV, ki jim velikokrat posodi kostume. Trenutno tudi pripravljajo skeče ob pustnem rajanju, ki je v semiškem koncu vsako leto skoraj do potankosti izdelano in pripravljeno. Člani dramske sekcije se srečujejo tudi z nekaterimi kadrovske težavami, saj se vse manj mladih zanima za to dejavnost, ampak kot pravijo: »dokler je med nami starejšimi še toliko entuzijazma, bo že šlo...«

Skušajmo naša na kratko nametana razmišljanja zaključiti še z eno, ne preveč poetsko resnico, da nas nerazumevanje kulturnega dialoga med različnimi miselnimi tokovi in nezavzemanje za bolj kulturne in humane odnose nas vseh, ne bo pripeljalo daleč... ali pa...?

VARSTVO PRI DELU

Kmalu preizkus znanja

Kaj se dogaja na področju varstva pri delu?

— pripravljajo preizkus znanja iz varstva pri delu za delavce kateri vodijo, nadzirajo in opravljajo dela s povečano nevarnostjo za poškodbe pri delu in zdravstvene okvare

— po programu potekajo redni zdravniški pregledi delavcev, ki opravljajo »nevarna« dela

— pripravljajo nadaljevanje izvajanja ocenjevalne analize delovnih mest, ki jo opravlja mag. Tatjana Gazvoda iz novomeškega zdravstvenega doma

— po programu pregledujejo delovne naprave v temeljnih organizacijah in delovni skupnosti

MLADINA: enakopravnejše vključevanje

Semiški mladinci se pospešeno pripravljajo na svojo volilno programsko konferenco, ki bo te dni v Semiču. V svojih usmeritvah ponovno poudarjajo, da se morajo celoviteje posvetiti vprašanjem in problemom, ki so pomembna za razvoj in perspektivo semiške tovarne. Predvsem pa se bodo zavzemali in skušali doseči enakopravno vključevanje pri razreševanju problematike v Kondenzatorjih. Konkretno bodo v prihodnosti nakazovali na pomembnost problemov kot so nedisciplina, inovativna dejavnost, nagrajevanje po delu, dopolnilni program, ki bi zaposloval delavce v kriznih obdobjih, ko ni naročil, pomanjkanje dela, ki posledično povzroča nezadovoljstvo mladih delavcev.

Ob stalnih mladinskih aktivnostih pa bodo skušali razreševati probleme mladih, kot so stanovajska problematika, nezaposlenost in doseči večje vključevanje mladincev v akcije semiške mladinske organizacije.

CVETKA

**Slišimo,
a ne pišemo,
še manj
razrešujemo**

Sliši se, da so delavci semiške Metalizacije razočarani in nezadovoljni z (ne)reševanjem problematike postavitve nove metalizacije. Ena največjih investicij v Kondenzatorjih — metalizacijska naprava, ki bo kmalu prišla v tovarno bo kot vse kaže inštalirana na dvorišču.

IZOBRAŽEVANJE

**Kako pospešiti
inovacijske procese?**

V sodelovanju z Medobčinskim študijskim središčem CK ZKS Novo mesto so semiški Kondenzatorji v okviru funkcionalnega izobraževanja pripravili dva strokovna posveta z naslovom »Kako pospešiti inovacijske procese?«. Vodila sta jih redni profesor mariborske VEKŠ Matjaž Mulej in izvršni sekretar predsedstva CK ZKS Ciril Baškovič. Predavanj so se udeležili poslovodni delavci Kondenzatorjev, nosilni kadri na področju razvoja, raziskav, trženja in nekateri predstavniki družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov semiškega delovnega kolektiva.

Ob 8. februarju
slovenskem
kulturnem
prazniku

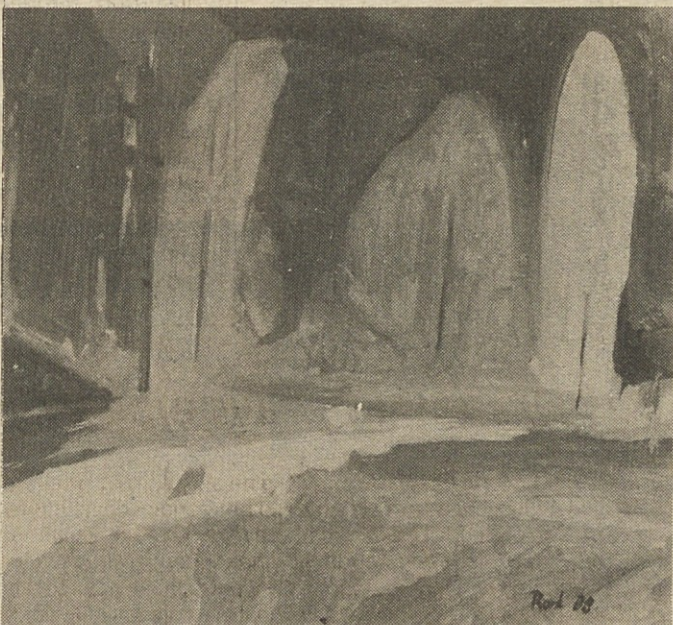
Iskra Elektromotorji

Kultura izpod Ratitovca

Petintridesetletni Lojze Tarfila, doma iz Železnikov in delavec DO Iskre Elektromotorji Železniki, je predsednik Likovne skupine Iskre iz Železnikov. Na vprašanje, naj kaj več in podrobneje pove o njihovi skupini, nam je Tarfila odgovoril:

»Naša likovna skupina nenehno deluje že več kot deset let in trenutno šteje devet članov, izmed katerih pa samo eden ni zaposlen v Iskri. Sicer pa je naša skupina odprta slehernemu, ki se ukvarja ljubiteljsko s slikarstvom, vendar pa mora seveda izpolnjevati pri tem neke minimalne kriterije, da lahko postane naš član. Seveda

čemer pa moram zlasti poudariti, da obvezno enkrat na leto razstavljamo v naši tovarni v Železnikih, ki kaže polno moralno in materialno razumevanje za naše delo in seveda tudi za naš razvoj in uspeh. Poleg tega prirejamo vsaj enkrat letno tudi skupno razstavo v galeriji muzeja v Železnikih, dalje pa nastopamo skupno še na razstavah v Škofji Loki, na Jesenicah, v Kranju, Metliki, Zagrebu in Trzinu, lani pa smo ob dnevu Iskre in borca, katerega organizator je bila naša delovna organizacija, priredili razstavo v avli Iskrine stolpnice v Ljubljani. Toliko o naših skupinskih nastopih.

Franc Rant: Gozd (olje — platno)

deluje naša skupina v delovnem smislu homogeno, pri čemer nam veliko pomagajo akademski slikarji kot mentorji. Tako je bil dolgo vrsto let naš mentor akademski slikar Janez Hafner, zdaj pa je njegovo vlogo prevzela akademska slikarka Mirna Pavlovčeva. Pri tem pa ne smemo nikakor mimo umetnostnega zgodovinarja in škojloškega kustosa Andreje Pavlovca, ki nam ves čas tako kot umetnostni zgodovinar, likovni kritik in selektor nenehno pomaga pri našem delu, izbira naša dela za razstave, piše strokovno in kritično o nas in našem delu — skratka v njem nimamo samo izvrstnega propagatorja našega dela temveč tudi človeka, ki nam po svoje, zlasti s svojo kritičnostjo in okusom pomaga, da smo prešli ozke okvire naše doline pod Ratitovcem in se uveljavili tudi v širšem slovenskem in jugoslovanskem prostoru ter tudi zunaj naših državnih mej. «

Rezultati vašega dela se kažejo, tako v skupinskih razstavah in nastopih, kot tudi v nastopih posameznikov na različnih razstavah in likovnih prireditvah v obliki »ex tempore«, ki še posebej in zlasti pomagajo pri uveljavitvi posameznih slikarjev. Bi nam lahko tudi o tej dejavnosti povedali nekaj več besed?

»Lahko rečem, da smo v teh desetih letih priredili več kot trideset skupnih razstav, kar vsekakor ni malo, pri

FRANC RANT se vedno bolj pogloblja v nekakšen analitični pristop k obravnavanju krajine kot tistemu motivu, skozi katerega hoče doseči pravo slikarsko govorico slike. V zelo kratkem času se je poglobil v likovno problematiko zemeljsko rjavih tonov in opustil dobesedno prepisovanje iz narave, kajti zdaj ga predvsem zanima le barvna pojavnost motiva in odnosi tonskih vrednosti znotraj ene, predvsem rjave barve.

Seveda pa nastopajo še posebej na drugih razstavah naši posamezni člani, ki so se doslej udeležili najrazličnejših likovnih prireditev povsod po Sloveniji kot v Piranu, Novem mestu, Rogaški Slatini pa tudi v tujini kot v Beljaku (Avstrija) ali pa Špetru Slovenov (Italija). Ob tem moram še opozoriti, da so marsikateri člani naše skupine prejeli nagrade na omenjenih razstavah, posebej pa moramo še omeniti nagrade na natečajih »ex tempore«, ki jo je, na primer dobil Franc Rant v Novem mestu ali pa jaz sam, ki sem večkrat prejel to nagrado v hudi konkurenci številnih slikarjev v Rogaški Slatini, Trzinu, Cerknici in Škofji Loki. «

Sicer pa bo o delu Likovne skupine Iskra Železniki najbolje spregovorila pričujoča priloga pod naslovom »Kultura izpod Ratitovca«, v kateri predstavljamo likovne stvaritve vseh devetih članov skupine; ob njih pa še pesmi besednih ustvarjalcev, delavcev Iskre Elektromotorji iz Železnikov, s čemer želimo na ta način obležiti in nuditi svojevrstni prispevek v čast in proslavo našega kulturnega praznika 8. februarja — Prešernovega dneva.

D. Ž.

Ob 8. februarju
slovenskem
kulturnem
prazniku

Iskra Elektromotorji

Želje

Želim si, da nikdār ne bi videl
solze v tvojih očeh,

želim si, da nikdar ne bi ugasnil
nasmeh na ustnah tvojih,

želim si, da bi večno žarela sreča
na tvojih licih,

želim si, da bi vedno živela
ljubezen v srcih vseh ljudi,
a tvoje pa ni in več je ni ...!

Ladi Trojar

Sanje

Jaz pa vidim
sonce za obzorjem
vidim gozd zelenih dreves
zagledam veselo ptico na jablani
ugledam gručo brezskrbnih
otrok na travniku
padajo bele snežinke iz neba
vidim teče modra reka
prek starega mlina
vidim jasen dan
vidim noč in

Ladi Trojar

Matevž Jenšterle: Ob vodi (tempera)

Matevž Jenšterle je eden izmed tistih razstavljalcev, ki se je otre-sel naivnih primesi in v svoje slike vnaša vedno več dokumentarnih elementov, točnih opisov krajev, v katerih izginja naša kulturna de-diščina. Prav dokumentaričnost in vernost slikarskega zapisa kra-ja, tudi samo dela vasi, morda nekaterih stavb, je tista vrednost, ki jo moramo ceniti pri tem slikarju.

Slovo

Odšla si, kot izgine sončni
žarek,
ki spusti se za goro.

Odšla si kot oblak,
ki, spreminja se v temo.

Odšla si kot dobra misel,
ki se v srcu izgubi.

Odšla si kot dober človek,
ki zdaj je in ga več ni.

Odšla si...

A jaz ostal sem sam
kot žarek, oblak, dobra misel
in dober človek...

Ah vrni se, zakaj te več ni?...

Ladi Trojar

Verjeti, ljubiti, živeti

Verjeti v dobre ljudi,
jih je še kje kaj?

Ljubiti zveste ljudi,
mar živijo kje in še kdaj?

Živeti — živeti ob dobrih
in zvestih ljudeh,

VERJETI, LJUBITI, ŽIVETI
ob njihovem smehu, ob njihovi
želji, da svet bi obstajal iz
samih ljubečih ljudi,
mar res jih več ni?

Ladi Trojar

Prišel si, rekel: greva.
A jaz, o reva,
nisem znala reči ne,
hotela sem le potešiti srce.

Zdaj se tistih trenutkov spominjam
in sama sebe v srcu preklinjam:
če takrat bi vedela,
kar zdaj vem,
bi ti odločno rekla: Ne grem.

A tvoj pogled, preklet pogled,
podrl mi je ves sanjski svet,
da k tebi sem šla, ljubila sem te,
a ostalo mi je le razočaranje.

A zdaj ljudem zaupati ne znam,
z življenjem grem, a sama ne vem — kam.

Irena Peternelj

JOŽICA REJC slika pred-
vsem tihožitja in najljubši ji je mo-
tiv tihožitje z rožami, ki jih pred
gledalce postavlja na način, ki so
ga mojstrili holandski mojstri ti-
hožitij v sedemnajstem stoletju.
Jožica Rejc je od teh mojstrov
prevzela tisti način dobesečnega
posnemanja narave, torej rož, ki
morajo na njenih slikah izgledati
takšne kot v resnici tudi so.

Jožica Rejc

Pomladni sprehod

Za mano ostani, o mesto,
z veselo te dušo pustim,
čez travnik, čez polje in cesto
od griča do griča hitim.

Sijati pomlad je začela,
toplota umika se mraz,
vsa zemlja je spet vesela,
vesel je človeški obraz.
Studenec in reka se taja,
vsa rast iz zemlje hiti
in tukaj in tam se sprehaja
družina veselih ljudi.

V najkrasnejši dobi nam leta,
naj človek bo star ali mlad,
veselja up največ obeta,
obeta še mnogi nam sad.

O, kar je življenje na svetu
in kar je zemlji stvari,
ko pomlad začenja cveteti,
vse giblje se in veseli.

Tudi meni srce se dviguje,
skrbi pa umikajo se,
iz misli se misel mi smeje,
iz radosti radost cvete.

Veselje mi daje peruti
kot ptiču, ki ječe je prost,
zemlje skoraj noga ne čuti,
navdaja me up in mladost.

Irena Peternelj

Ob 8. februarju
slovenskem
kulturnem
prazniku

Iskra Elektromotorji

Sreča

*Sreča, kakšna čudna stvar ali pojem? Zdaj jo imaš pa ti
spolzi iz rok, se ti izmuzne, izgine in se spet prikaže.
Le za hip. In če si prepozen v tistem trenutku, ko se ti
zasmeje, spet izgine.*

*Daj, pridi in ostani z menoj, da bo moj obraz spet vesel
nasmeh, da bo moj glas zveneče petje in, da v mojih prsih
ne bo ležal težak kamen. ...*

Pridi!

Ladi Trojar

Besede

*So besede, ki bodo večno živele,
So oči, ki bodo večno žarele,
So dlani, ki bodo večno iskale,
So srca, ki bodo večno ljubila.*

Ladi Trojar

Podoknica

*Rekel sem ti,
da si nestalna kot veter
pa si se smejala,
rekel sem ti,
da si otročja trapa
in smejala si se naprej.
Ko pa sem ti rekel
da te ljubim,
si jezno odšla.*

*Na kapljo medu, več muh se ulovi,
kot na pelina sod,
stari govore ljudje.
Narobe svet današnji
mar z medom ne,
s pelinom dekleta se lovi?*

*Jaz pa sem uganil pravo!
Lepih pesmi peval več ne bom pod okni,
napijem vina v gostilni se zakotni,
potlej pa pod okno dret!
Psi preplašeni zbežijo,
ljudje ušesa si mašijo,
otroke bo stresala božjast.
Deklica pa moja,
prevzeta od polnočne serenade,
izpolni mi vse srčne nade.*

Marjan Peternelj

Rafko Primožič: Martina (olja)

*Tako se je RAFKO PRIMOŽIČ
že večkrat predstavil s portreti, ki
jih slika v duhu modernega rea-
lizma z močnimi vplivi hiperrea-
lizma in s temi svojimi slikami
dokazuje obvladovanje obrtnega
znanja in tudi smisel za prevze-
manje najnovejših slikarskih do-
gnanj.*

Materi

Že temna noč na trudno zemljo lega
in pokrajina vsa že spi,
le eno okno je še razsvetljeno,
tam skrbno mati še bedi.

Ko njeno dete spokojno že počiva,
se smehljajoča sklanja nanj
in misli: »Kje se, zate, dete,
v svetu sreča skriva?«

Kaj pa je sreča?

Sreča je otroški nasmeh,
Sreča je žarek v njegovih očeh,
Sreča je njegov prvi korak,
Sreča je njegovih ročic zamah.

In tako razmišlja mati,
ko zre v speči njegov obraz,
bo prišla ta sreča tudi
k tebi, dete, pravi čas?

Ladi Trojar

Pismo

Grožnja dneva v večeru ugasne.
Prej je bilo vse napeto,
prej je bilo vse kot izpeto.
Bodo prišle sanje krasne?

Ne. Saj ne morem spati
z vso težo dneva v sebi.
Saj ne morem tebi
vsega napisati.

Grožnja dneva v večeru ugasne.
Za hip pozabljeno je vse napeto,
ni več vse kot že izpeto.
A v zori dneva spet iskra prasne.

Jure Rejec

Gazela

Pod grmom skrita cvete roža, ki je lepa.
Tih veter jo vsak večer boža, ki je lepa.
Kakor iz raja je njen vonj, ki vate diha
in svetla kot kraljevska loža, ki je lepa.
Težko hoditi mimo nje in nič ji reči,
ko vsa je mehka njena koža, ki je lepa.
Nikdar imele moje je dlani ne bodo,
saj njo pač drugih sto obkroža, ki je lepa.
Lahko le mimo hodim in jo tiho gledam,
saj zbrala ona si bo moža, ki je lepa.

Jure Rejec

Stane Zgaga: Zali log (olje)

STANE ZGAGA se še najbolj
drži motiva kot tiste opore, ki jo
kot slikar potrebuje, da lahko iz-
pove svoj osebni odnos do polnih
zelenih barv in modrih odtenkov,
s katerimi kombinira predvsem
svoje gozdne pokrajine.

Iluzije iz fantazije

v meni je tema
zunaj ni snega
v meni je dan
ko zaplavam v san

ulica polna ljudi
strah koprni
ulica prazna
utvara porazna

dekle v meni
telo ob dekletu
po posvetu
vzemi o vzemi

v njej je luč
v meni je sneg
v snu na breg
grem po ključ

Jure Rejec

Ob 8. februarju
slovenskem
kulturnem
prazniku

Iskra Elektromotorji

Sredi nežnih trav

*Sanjavo zamišljena
zreva v modro nebo,
sredi nežnih trav.*

*V šepetu neslišnem
le srce govori,
sredi nežnih trav.*

*Ljubeče objema pogled
tvoje lepo telo,
sredi nežnih trav.*

*V strastnem objemu
spočne se življenje,
sredi nežnih trav.*

Vladimir Polajnar

Vladimir Polajnar se v zadnjem času ukvarja predvsem s pastelom in ga skuša obvladati do tiste mere popolnosti, kot ga je v slovensko umetnost prinesel Božidar Jakac. Dosegel je že tisto značilno mehkost, kakršno ta tehnika zahteva, vendar jo prekinja z risbo, da so mehki pastelni prelivu ujeti v risarsko konstrukcijo, s katero poudarja kompozicijo krajine.

Želje

*Spet se osmi marec približuje
žena, dekle, mati naj praznuje,
vsaka za hip naj delo odloži
in se praznovanju posveti.*

*Želimo vam samo zdravje in veselje,
da se vam izpolnijo vse želje,
da bi 365 dni srečno ve živele
in prevelikih skrbi ne bi imele.*

*Da varno otroke svoje k sreči bi vodile
in same čim več veselja zaužile,
naj vam senca temna nikdar obraza
ne prekrije
pa vedno naj vam svetlo sonce sije.*

Ladi Trojar

Vladimir Polajnar: Sorica (pastel)

Kultura izpod Ratitovca

Budilka

Trrrrrr in trrrr bum!
Oooo, ti kruta budilka realnosti,
zakaj me dramiš ravno takrat,
ko sanjam, da je sobota?
Zakaj pokvariš s svojim odurnim, izmozganim zvokom
najlepšo glasbo mojih sanj, ki bliža se ji aplavz?
Zakaj me spodiš, ko kot zvezdnik delim avtograme?
Zakaj mi trobiš na uho, da res ni, ko sanje
pravijo, da ljubi me.
In zato se tudi ne deri kot kalimero,
da se ti godi — krivica,
ko te vsako jutro mahnem po betici.

Mateja Samec

Bernard Šraj: Tihožitje (olje — platno)

Štefan Bertoneclj: Park (akvarel)

Materi

Mati, tvoj obraz je kakor podoba
srca. Zmrači se, kadar te žalimo,
zastije kadar te razveselimo.

Tvoje blage oči so podobne sončnim
žarkom,
ki prepode meglo
in ogrejejo naša srca.

Tvoje ljubeče, zgarane roke nas
stisnejo v svoj objem in potolažijo.

Naj ostane tvoj obraz podoba
srca, naj bodo tvoje oči sončni
žarki, naj bodo tvoje roke naša
tolažba še dolgo, dolgo...

Ladi Trojar

Še do nedavnega skoraj neopazni akvareli ŠTEFANA BERTONCLJA, polni nadrobnosti in drugih nepotrebnosti, so danes odrešeni vseh odvečnosti in so naslikani v čisti akvarelni tehniki kot ploskovna sestavljanica pojmov o krajini, ki jo moramo šele mi, gledalci, napolniti s podrobnostmi, se pravi dograditi. Slikar sam namreč z akvarelom, ki ga zares obvlada, samo nakazuje slutnjo videnega v naravi tako, da slika izraža samo bistvo motiva, ujetega v nekem trenutku, ki mora biti tudi naglo prelit na papir z zares zahtevno akvarelno tehniko.

Ob 8. februarju
slovenskem
kulturnem
prazniku

Iskra Elektromotorji

Kultura izpod Ratitovca

O vzpenjanju slikarja Lojzeta Tarfile proti vrhu, na katerem je napisana beseda kvaliteta, doslej še nismo spregovorili, ker smo opisovali samo posamezne faze njegovega slikarskega razvoja. Ta razvoj bomo morali zajeti na neki prevesnici, na nekem mestu, ki si ga je izbral zato, da bi se ustavil in pregledal pot, ki jo je doslej prehodil. Na tem mestu je mogoče pribiti kratko oceno: od tam, odkoder je prišel, lahko zre nazaj na prve začetke, ko ga je zvestoba motivu tako obvezovala, da se ni mogel posvetiti čistim slikarskim problemom. Toda delo, razmišljanje o slikarskih problemih, obiskovanje razstav in prirejanje svojih lastnih, vse to mu je razširjalo obzorje in ob vsem tem se je razvijal njegov prirojeni čut za likovno govorico oblik in barv. Iz ozkega gledanja na pokrajino kot na tisti predmet, ki ga je v

Lojze Tarfila: Dašnica (akril — platno)

svojih slikah že z lahkoto posnema, je šel naprej; povzpnil se je na višje razgledališče in odkrival nove probleme, ki so mu kazali v nova obzorja in do novih zahtev likovne tvornosti. Dokopal se je do svojega obravnavanja kompozicijskih rešitev slik, kar je imelo za posledico tudi posebne poglede na reševanja splošnih kolorističnih problemov. V svojem razvoju je prišel tudi do lastnega slikarskega rokopiša. Kaže se v odločnih potezah čopiča, ki za seboj pušča široko sled, s katero uglašuje celotno sliko na tonsko vrednost barve.

Še drugače lahko to povemo: Lojze Tarfila se je tako v svojem desetletnem razvoju umaknil vedutnim pogledom na pokrajino in se otesel novo romantičnih razpoloženj v svojih krajinah, ki jih pojmuje povsem drugače. Zakaj vsi dobro vemo, da slika ne predstavlja resnice in, da nam slikarstvo le omogoča spoznati vsaj tisto resnico, ki jo lahko dojamemo. Narava in umetnost sta povsem različni stvari, ki ju je nemogoče enačiti, kajti s pomočjo umetnosti lahko slikar izraža le svoje (ali naše?) videnje narave. Prav na tem mestu se mi zdi potrebno povzeti tisto, kar je bilo o slikarstvu Lojzeta Tarfile že zapisano. Tema slikanja Lojzeta Tarfile zajema resnične predmete, ki jih srečuje na svojih poteh po pokrajini in v naravi. To so predvsem razni krajinski izseki, v katerih išče svoj motiv bolj zaprtega

prostora, kakršen je na primer potok, ki teče skozi gozd, morda jez, s katerega pada voda in je ves obdan z gozdom. To so motivi, ki ustrezajo v intimo zagledanega slikarja. Motivni svet Tarfile se je še do nedavnega omejeval predvsem na pokrajino zgornjega konca Selske doline. Vendar je ta ozki pogled počasi razširil tudi na druge pokrajine, a je tudi tam iskal motive, ki so sorodni domači in znani pokrajini.

Lojze Tarfila se pri izbiri motiva odloča za takšne, ki s svojimi diagonalami ustvarjajo perspektivno poglabljanje v globino in, kjer se diagonalne osi srečujejo skoraj v sredini slike. S takim načinom izbiranja motiva slikar zadovoljuje svoj realistični odnos do pokrajine, vendar kljub ostajanju na zelo široko pojmovani realistični poziciji ni eden izmed tistih slikarjev, ki hočejo iz morejeto naravo prepisovati do vseh tistih podrobnosti, ki jih ob dani predmetnosti tudi vidijo. Tarfila marsikatero podrobnost opusti na račun jasnejše pregledne kompozicijske zgradbe slike in svojemu slikarskemu hotenju podreja, tako motivni, kot tudi barvni svet. Če slikar premišljeno opazuje naravo, doživlja intenzivnost pokrajine na poseben način. Neverjetno se mu zde oblike, ki se razblinjajo in celo spreminjajo tone in barve in predmet opazovanja, ki se spreminja v odnosu do konkretnih oblik in se pojavlja v novi atmosferi. Tarfilove slike, ki so polne analiz fizičnih sprememb oblik v naravi, so polne raziskovanj možnosti tudi deformacij predmetov — predvsem posameznih delov krajine, oblik hribov ali dreves —, da bi se izognil vernemu posnemanju le-teh, če jih lahko po svoji volji prilagaja posebnemu konceptu slike. Zato Tarfilovo sedanje slikarsko izpovedovanje teži k svobodnejši obravnavi osnovnih elementov linij, barv in njihovih odnosov do forme. Slikar vse bolj stopnjuje intenzivnost tona znotraj barve in se tako oddaljuje od tematske predloge, od dejanskih barv v naravi. Vzrokov za tak način slikanja je več in med drugim tudi izbira slikarskega materiala ni nekaj, kar bi lahko prezrli. Lojze Tarfila slika z akrilnimi barvami, ki zahtevajo zaradi hitrega sušenja skoraj enak postopek slikanja kot tehnika akvarela. Akrilne barve tudi ne dovoljujejo doslikav in preslikav, kot oljne barve in tudi izbira posameznih barv je omenjena le na modro, zeleno, rjavo in oker ter belo in črno. Ta pa je tudi skoraj vsa slikarjeva paleta, s katere pobira barve in jih s trdimi, skoraj kot izklesanimi potezami čopiča polaga na platno, kjer mu pomagajo ustvariti organizem slike, ki je skoraj skrajno sumirana vizija krajinskega pojava, osredotočenega na iridno kompozicijsko zgradbo.

Omenili smo že, da se Lojze Tarfila odmika, oz. se je že zdavnaj odrekel verističnemu prepisovanju narave, zdaj pa se približuje slikarskemu doživetju, ko se nekako oddaljuje od konkretnih oblik in jih slika skoraj le še kot osebno doživetje, videnje in dožemanje narave. To pa pomeni, da slikar raziskuje možnosti za razpuščanje naravnih form v amorfne barvne nanose, ki se spajajo na subtilnih in živahen način. Življenje tonških odnosov in barvnih gmot na platno (ali papirju, če je akvarel) skoraj ni več podrejeno tradicionalnemu krajinarstvu, ampak živi kot osnovne silnice slikovnega polja, ki mu je meja le njegova velikost in format ter izbor in intenzivnost barvnega nanosa. Pri Lojzetu Tarfilu opažamo, kako ga bolj kot opazovanje pokrajine ali narave veže na slikarsko dožemanje izkušnja celovitega dožemanja narave, kar pomeni prestop iz objektivnosti v novo občutljivost, ki jo pogojuje današnji čas in iz njega izvirajoča potreba, ki določa slikarjev odnos do narave. Ta odnos ni nasilen, je umirjen in premišljuječ in o tem nam govorijo tudi barvni nanosi, enovita ubranost tonov, ki jih oživljajo nenaadni svetlobni predori tako, da se nam zdi, kot da poteze s čopičem niso dokončne, ampak se pred našimi očmi šele spletajo v atmosfero slike.

Andrej Pavlovec

Srečanje s štipendisti

V Iskri Telematiki so se spet zbrali študenti, pač pa njihovo udarno jedro. Blaž Kavčič, Brane Račič in drugi predstavniki delovne organizacije so jih seznanili z aktualnim poslovnim dogajanjem, ki je že dlje precej zagatno, a se počasi le suče na bolje. Načrti v zvezi s Siemensovim sistemom EWSD, domačim SI 2000 in paletom terminalov zahtevajo veliko svežih, usposobljenih kadrov, zato za zaposlitev mladih strokovnjakov ni skrbi.

Klub študentov Iskre Telematike je bil ustanovljen v mesecu decembru 1986. Skozi začetne težave se je uspešno prebil, zdaj pa se ozira naprej. V njegovem priložnostnem sporočilu lahko preberemo, da bodo aktivnosti usmerjene v intenzivnejše izobraževanje na področju elektrotehnike in računalništva, pri čemer pa ne bodo zapostavljeni strojniki, ekonomisti, organizatorji in drugi.

S svojimi idejami in svetovanjem želi klub sodelovati pri organiziranju seminarjev in tečajev. Prostore za predavanja ima in sicer sejno sobo v hotelu Creina in klubski prostor na Stošičevi 4 v Kranju, ki ga je potrebno ustrezno opremiti. Obljubljen je osebni računalnik (PC) v polni konfiguraciji in mogoče še kak manjši računalnik.

Obvezno prakso želijo narediti bolj zanimivo in koristno. Študenti naj bi se vključevali pri najnaprednejših in najsodobnejših delovnih nalogah, spoznali naj bi najnovejšo tehnologijo. Menijo, da je v času prakse mogoče zelo dobro spoznati svojo DO. Zavzeli se bodo tudi za obiske v drugih tovarnah, kot sta Gorenje in Iskra Delta.

Zavedajo se pomena obvladovanja tujih jezikov, zato bodo članstvo redno obveščali o tečajih, hkrati pa se zavzeli za veliko več strokovnih praks v tujini. Na tuje greš predvsem zaradi izpopolnjevanja jezika in nabiranja izkušenj, ne toliko zaradi samega dela, ki je v Telematiki lahko veliko boljše. Predlagajo torej, da jim DO pomaga organizirati delovne počitnice kjerkoli zunaj meja.

Klub bo deloval tudi kot koordinator med ponudniki strokovnih delovnih nalog (delo je plačljivo prek študentskega servisa) in študenti. Tudi teme za zaključne in diplomske naloge bodo morale biti agresivneje predstavljene.

Za naštetu in verjetno še kaj drugega je potrebna predvsem dobra volja; prostori so na voljo in tudi denar ne bi smel predstavljati problema. Zato upajmo, da načrti ne bodo ostali samo pri besedah!

Na srečanju so študenti dobili informacije o višinah kadrovskih študentskih in možnostih izpopolnjevanja tujih jezikov (različne stopnje an-

gleščine in nemščine) na tečajih, ki jih organizira Izobraževalni center Iskre Telematike. Le-ta pripravlja za študente tudi predavanja na zanimive teme: ISDN (v februarju), Podatkovne

reže (v marcu), Optični komunikacijski sistem (v aprilu).

Kazimir Mohar,
foto Dean Dubokovič

Študenti v razgovoru z vodilnimi in kadrovskimi delavci Telematike in SOZD Iskra.

Klub študentov SOZD Iskra je ob srečanju v Telematiki pripravil priložnostno razstavo izdelkov svojih članov.

Iskra Banka

Hranilna služba Iskre

Iskra banka je ena izmed največjih internih bank v Sloveniji, če ne največja. Njeno poslovanje je usmerjeno predvsem na financiranje zunanjetrgovinskega poslovanja Iskrinih organizacij, financiranje medsebojnega poslovanja prek internih ekonomskih načinov ter gospodarjenja s sredstvi, ki se združujejo za dogovorjene naloge in investicije na ravni SOZD.

Že nekaj časa pa je bila v Iskri prisotna zahteva, da bi banka organizirala tudi hranilno službo za delavce Iskrinih delovnih organizacij. Dosedanja usmerjenost Iskre banke v poslovanje z Iskrinimi organizacijami ni dopuščala, da bi banka resneje organizirala hranilno poslovanje. Rekli smo: tisti, ki je usposobljen za poslovanje z občani, naj opravlja to, kdor pa ni, naj razvija druge dele poslovanja.

Torej naj bi posle z občani opravljale banke in hranilnice, ki so za to usposobljene kadrovske, tehnološko, s stavbami, prostori in opremo, kjer lahko opravljajo hranilniško dejavnost. Toda čas gre naprej, zaradi dragih sredstev, postopnega prebijanja podjetniškega razmišljanja, da razvija tisto, kar ti prinaša dobiček, ne glede na to, ali področje že obvladaš ali ne, so se za hranilno službo ogrele nekatere Iskrine organizacije pa tudi v IB smo pristopili k razvijanju tega poslovanja.

Hranilna služba ima sedaj dvojni motiv. Prvi pomembnejši je ta, da s tem zadržimo del likvidnostnih odливov ob izplačilih OD OZD v okviru sistema, drugi pa ta, da se s tem

pričenja oblika vlaganja sredstev delavcev Iskre v svoje OZD, oz. v Iskro. V banki menimo, da je ta drugi razlog še pomembnejši kot prvi, ki je zreduciran samo na ohranjanje likvidnosti. Spremembe v naši družbi in gospodarstvu bodo gotovo prinesle več podjetniške logike v poslovanje Iskre in s tem tudi v poslovanje njene banke, oz. finančne organizacije v smislu novega zakona o podjetjih. V teh razmerah pa pričakujemo uvedbo vrednostnih papirjev, delnic, itd. To pa pomeni tudi vlaganje občanov, delavcev, podjetij, institucij..., v vrednostne papirje Iskre. Hranilne vloge niso ustrezne tem instrumentom financiranja, so pa dobra podlaga za prehod na novo poslovanje. Hra-

nilne vloge pa je treba obravnavati tudi kot znak pripadnosti in zaupanja firmi, kar pa je predpogoj za uspešnost podjetja in sistema.

Sedaj pa še nekaj podrobnosti o HKS IB.

Iskra banka je pričela s poslovanjem svoje hranilne službe 19. 9. 1988. Začetno obdobje imenujemo poskusno. V okviru poslovanja HS delavci lahko vodijo hranilne vloge na hranilnih knjižicah ali kot vezane depozite za določen čas. Banka obrestuje vpogledna sredstva na hranilnih knjižicah po obrestni meri, ki je enaka vsakokrat veljavni revalorizacijski stopnji in, ki se bo mesečno spreminjala. Poslovne banke obrestujejo hranilne vloge v višini 20% vsakokrat veljavne reva-

lorizacijske stopnje. Obračunane obresti bodo pripisane hranilni vlogi ob zaključku vsakega trimesečja in ob koncu leta. Vezane depozite obrestuje banka po veljavni obrestni meri poslovnih bank, povečani na 2 poena, ki veljajo za posamezno dobo vezave. Obresti bodo pripisane ob koncu vezave.

Za sklenitev varčevanja, ki bi bilo vezano na tekoče usmerjanje dela osebnega dohodka, mora vsak delavec izpolniti Pristopnico in Izjavo o določitvi zneska osebnega dohodka, ki se bo redno usmejal na njegovo hranilno vlogo. Ker je dopolnitev programa za obdelavo osebnih dohodkov še v teku prosimo, da v Izjavi navedete fiksni znesek, ki ga boste redno mesečno usmerjali na svojo hranilno vlogo, takoj po dopolnitvi programa za obdelavo OD. Ta dopolnitev je predvidena do konca I. četrtilletja 1989.

Do sedaj poslujejo prek HS IB delavci Iskre Merilne elektronike, Anten Vrhnika, DS SOZD in DS IB, pripravljajo pa se poslovanje HS tudi za delavce Iskre Commerce in Iskre Videomatike.

Matjaž Kastrun

Izziv desetletja

OSI (Open system Interconnection) kot imenujejo ta poenoten standard (protokol) povezovanja raznolike in pogosto nekompatibilne računalniške opreme se počasi prebija iz dokajšnje anonimnosti. Zastavil si je vznemirljivo ambiciozno nalogo — med seboj harmonizirati in vskladiti nekdanj utopičen sen pri posredovanju in izmenjavi informacij — enotna mreža računalnikov, torej strojne opreme kot tudi operacijskih sistemov in aplikacijske programske opreme ter fizičnih povezav in protokolov.

V desetletju, ki je za nami, smo bili priča neverjetno hitremu razvoju informacijske tehnologije, ki je s seboj posledično prinesla tudi nedružljivost tako opreme kot protokolov in postopkov. Giganti svetovne industrije računalništva, telekomunikacij in informatike so pogosto vztrajali na neizprosni, že kar darwinistični obliki konkurence, katere značilnost so pogosto bile hermetično zaprte arhitekture in odsotnost vsakršne »želje« po poenotenju, standardizaciji, vsklajevanju.

Toda — trendi globalizacije teletinformatike so povzročili v zadnjem času bistvene spremembe — in na celi črti od sistemov do softverja in standardov so prisotni zelo progresivni premiki! Poenostavljeno povedano, koncepti kot je tudi OSI, imajo za cilj definirati **enotni jezik sporazumevanja med različnimi računalniškimi sistemi**. V praksi to seveda niti po naključju ni tako enostavno — recimo sistem odprtih povezav OSI je pravzaprav le zelo splošna referenca in označba za več kot 50(!) standardov, ki podajajo zelo natančno in kompleksno tiste temeljne usmeritve, na katerih so osnovana prizadevanja za »združevanje« računalniških sistemov. Od tu pa do uresničitve te, v preteklosti vsaj navidezno povsem utopične zamisli, pa je seveda še vedno daleč. Po nekaterih napovedih celotno harmonizacijo ne bo mogoče doseči prej kot v desetletju, čeprav to ne pomeni, da ne bodo nekateri povsem konkretni učinki teh prizadevanj vidni že v l. 90—92.

V ospredje prihaja OSI

Iniciativo za takšno povezovanje zelo paraliziranih računalniških sistemov in zmogljivosti, je dala mednarodna organizacija za standardizacijo že leta 1977. Rezultat dosedanjega desetletnega dela je arhitekturni model sistema odprtih povezav OSI v obliki sedmih ravni — nivojev povezovanja, ki pokrivajo področje vse od fizičnih zvez povezovanja pa vse do aplikacijskega nivoja. Prav v teh dneh se vrstijo številne demonstracije opreme in softverja zasnovanih na OSI arhitekturnem protokolu. V Baltimorju v ZDA bo nad 50 proizvajalcev iz

tema odprtih povezav.

Izredno odločno podporo imajo ta prizadevanja s strani številnih vlad, saj te mnoge razvojne in naložbene projekte v ZDA, Kanadi in Zahodni Evropi pogojujejo s skladnostjo OSI specifikacijam. Tem jasno izraženim stališčem in formulacijam, se pridružuje izredno jasna in nedvoumna podpora največjih proizvajalcev računalniške opreme zlasti IBM in DEC. Oba sta se »nenadoma« povsem zavedla in spoznala, da te fundamentalne specifikacije povezav imajo bodočnost ter da bodo kvečjemu prispevale in ne škodile tudi njihovim prodajnim načrtom. Čeprav so že danes možnosti — resda bolj simbolične, izmenjav podatkovnih

Ponudba opreme in storitev vsklajenih s specifikacijo sistema odprtih povezav OSI (Open System Interconnection) narašča dobeseno iz dneva v dan, četudi je uradno sprejetih le prvih sedem standardov. Poizkus oblikovanja računalniških mrež niso nič novega (IBM, APPLE, DEC, ETHERNET) toda bili so omejeni praviloma le na računalniško opremo povsem določenega dobavitelja, niso pa si »prizadevali« med seboj povezati še tujo strojno in programsko računalniško opremo, saj so v prvi vrsti spodbujali prodajo lastne. Če recimo mreža GM (General Motorsove) divizije Hughes povezuje nad 10.000 uporabnikov računalniških storitev na 20 različnih lokacijah (gre za DEC-ovo mrežo ETHERNET) si potem lahko zamislimo kakšna masivna mreža bi bila tista, ki bi temelječ na OSI arhitekturi odprtih povezav povezala še internacionalno številne in različne uporabnike računalnikov!

ZDA in Zahodne Evrope predstavilo kako daleč so napredovale konkretne rešitve; v Evropi pa so že decembra v Bruslju v okviru posebne »računalniške delavnice« predstavili specifikacije in osnutke delovnih standardov. Oblikovali so posebno združenje 9 različnih organizacij z različnih področij industrije, uporabnikov, raziskovalnih inštitucij, zavodov za standardizacijo, imenovano EWOS, ki ga vodi SIEMENS Ag. Namen je podrobneje usmerjati, definirati in analizirati dejavnosti povezane z uvajanjem sis-

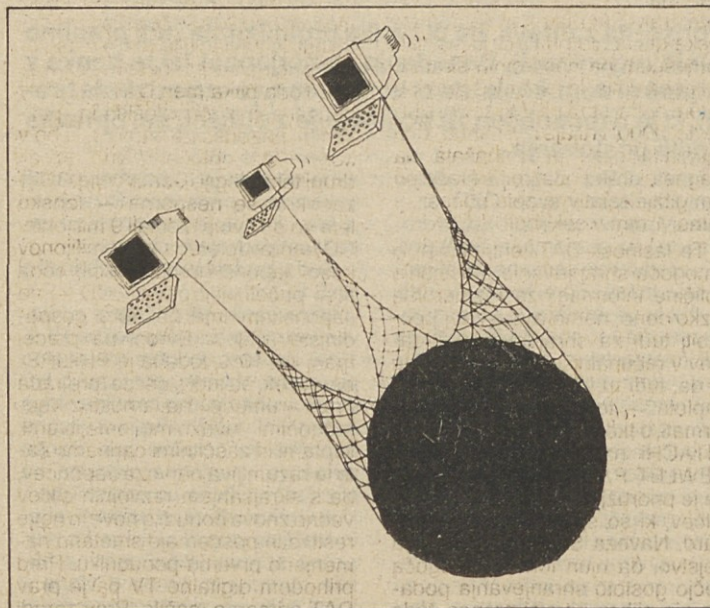
baz med uporabniki IBM in DEC računalnikov, pa seveda z OSI povezovanje dobiva povsem drugačne razsežnosti. Podobne »povezave« zadnje mesece niso več nič nenavadnega — prej nasprotno! Tako sta se javno »zaročila« tudi DEC in APPLE, ipd! Seveda ne gre le za nenadno skupno »ljubezen« do težav uporabnikov, ki so si (nekateri) dokaj anarhično gradili računalniške sisteme — v ospredju je povsem oprijemljiv poizkus pravočasne delitve kolača, ki se bo v nekaj letih približal 1 milijardi \$!

Povezovanje v geografsko oddaljene mreže tudi danes ni novost — tako obstajajo številne LAN (Local area network) povezave, ki bodo (tako javne kot tiste privatne) doživele pravi razcvet in povezale računalnike in telekomunikacijskega sredstva preko vodnikov, zlasti fiber optičnih vodnikov, satelitov, radijskih zvez, itd. Ne glede ali (današnje) rešitve temeljijo na povezovanju v mreže osebnih računalnikov ali zmogljivših delovnih postaj, postaja povezovanje v mreže osnovna premisa, ki se ji nihče več ne bo mogel ne želel izogniti. Trenutno so najbolj znane takšne mreže ETHERNET (v ozadju DEC in XEROX), APPLE TALK ter sistemi mrež nepogrešljivega IBM. Slednji ne vidi v OSI konkurenco za svojo rešitev SNA (System Network Architecture), ki je zaprta rešitev povezave IBM računalniških sistemov. Ta bi naj še nadalje omogočala povezovanje IBM opreme, za OSI pa menijo, da bo komplementaren sistem, ki ne bo ogrozil SNA ampak dodatno razširil njihovo že v praksi vpeljano mrežo. IBM se je tudi sicer predstavil s številnimi OSI rešitvami, saj se tako kot drugi zaveda, da neke druge poti pravzaprav niti ni — vlade ZDA in Kanade sta recimo že postavili tudi povsem konkretne časovne zahteve, da v **dveh letih** vsa oprema, ki jo bodo prispevale mora biti vsklajena s sistemom odprtih povezav OSI!

Svet ena sama velika mreža teleinformatike?

Poudarjeni procesi globalizacije v svetu imajo seveda v sistemu odprtih povezav OSI velikega zavznika, saj bi naj ta res omogočil, da bi teleinformatična oprema spregovorila med seboj svojevrsten esperanto čez pogosto zelo »zaprte« državne meje. Nedvomno bodo mnoge težave še ostale in ne bodo kar čez noč premagane. Recimo že to, da sprejema mednarodna organizacija za standardizacijo ISO svoje sklepe le s popolnim konsenzom ali pa omenimo na drugi strani povsem tehnične omejitve zlasti tiste povezane s hitrostmi v računalniških mrežah — te bi morale biti kar nekako 100 x hitrejša kot so danes, če si zares želimo množično »internacionalizacijo«. Toda — že iz sedanje ravni lahko povsem upravičeno sklepamo, da je sistem OSI dobil (zasluženo) verifikacijo in ne le rado vedno pozornost. Smeje pa lahko ugotovimo, da bo (čeprav malo pozno!) odrešil nekatero nesmotrno nakupovalce različne računalniške opreme pri nas doma, greha in kritik, ki so ga doživeali z nakupom v preteklosti povsem nezdružljive opreme. Sila ironično bi bilo namreč poslušati njihova »opravičila«, da so »vedeli«, da bo v bodočnosti pač nekaj združilo vso to ropotijo, ki so jo napamet in nepremišljeno kupovali.

Brane Gruban

Nov uspeh digitalne tehnike — DAT AUDIO kasete

Digitalizacija—zapis pojavov v obliki ničel in enic, kar povečuje zmožnost prenosa podatkov in shranjevanja podatkov ter njihovo »kakovostno« obdelavo, si utira pot v naš vsakdan. Če je bila nekoč digitalna tehnologija razervirana zgolj za področje profesionalne elektronike (telekomunikacije, računalništvo, merilna oprema) pa se danes digitalna oblika zapisa pojavlja v mnogih izdelkih široke potrošnje: CD naprave (compact disk), TV, itd. — med zadnjimi uspehi pa so DAT (digital audio tapes) kasete, ki omogočajo snemanje in reprodukcijo zvoka v izjemni kakovosti.

Tehnologija sama po sebi ni novost, saj so jo Japonci (kdo drug!) predstavili že pred dvema letoma. Toda vplivni »industriji« glasbe in PHILIPS-u je uspelo kar dobro leto povsem bojkotirati širšo uveljavitev in razširitev digitalnih kasetnih naprav z novimi DAT audio kasetami. V primeru prvih je skrb povzročalo dejstvo, da nova tehnologija omogoča (pravzaprav spodbuja) piratsko snemanje in razširjanje posnetkov kar seveda načenja profite diskografskih hiš in hkrati avtorske pravice glasbenih ustvarjalcev. Kristalna HI-FI čistost zvoka in vrhunska reprodukcija ter možnost izdelave številnih kopij brez poslabšanja originalne kakovosti posnetka, so brez dvoma resen »izziv« danes že močno razvejeni piratski industriji povsod po svetu. Motivi PHILIPS-a so drugačni, saj se s tem mogočnim multinacionalnim gigantom namreč povezan izum CD plošč, ki so se že v precejšnji meri uveljavile v svetu. Samo v ZDA so v 1987 prodali nad 4 milijone CD naprav, šteli originalno posnetih CD plošč pa se giblje že v tisoče novih naslovov in stotine milijonov prodanih plošč.

Vstop Japoncev v to areno — so namreč izključni »lastniki« DAT tehnologije (SONY, TOSHIBA, HITACHI, MATSUSHITA) bi nedvomno močno ogrozili interese PHILIPS-a kot tudi drugih ponudnikov CD plošč in naprav. Prednost DAT digitalnih audio kaset in naprav je očitna in logična — z njimi je **možno tudi snemanje ne le reprodukcija kot v primeru CD naprav!** Vse povsod, kjer je možno snemanje, se je že v preteklosti izkazalo ima takšna rešitev odločilno prednost pred tistimi, kjer je možno le predvajanje: tako recimo kasetniki pred gramofoni ali pa video rekorderji pred laserskimi video »gramofoni«. Dodatna prednost DAT pred CD je tudi dejstvo, da je v segmentu miniaturnih prenosnih naprav (WALKMAN) mogoče izdelati bolj kakovostno in zanesljivo napravo z DAT kasetami kot pa CD ploščami, predvsem zaradi manjše občutljivosti na tresljaje. Velikost novih DAT kaset je že sicer nekaj manjša od klasičnih, tako da omogoča izdelavo DAT Walkman-a v velikosti ne večji kot skatlic cigaret!

Čeprav so torej prednosti novih digitalnih audio kaset in naprav tehnično nesporne, pa se je izkazalo da to samo po sebi še ni dovolj. Pojav globalizacije svetovnih tržišč terja očitno daleč večjo pozornost

»političnim« oviram in protekcionizmom — tako se je s to problematiko intenzivno ukvarjal tudi Senat ameriškega kongresa! Arbitraža je bila nujna, saj je boj interesov postal vroč in neizpros. Japonci se vse predobro zavedajo da brez osvojitve ameriškega trga (prodaja zaenkrat teče v omejenih količinah le na Japonskem in v Zahodni Evropi) ne bo mogoče dvigniti proizvodnje na tolikšno količinsko raven, ki bi omogočila znižanje cene DAT naprav, kar je ena od pomembnejših ovir širši uveljavitvi DAT tehnologije. Ker so kaže formalne ovire v ZDA zdaj odpravljene, smemo pravo merjenje sil pričakovati to jesen.

Tudi nove aplikacije DAT tehnologije

DAT digitalni kasetniki morajo predvajati ogromno količino »podatkov« v razmeroma zelo kratkem času — kar nad 2 milijona bitov zvočnega zapisa in podatkov za korekcijo napak v eni sami sekundi! Da bi bilo možno spraviti na trak širok le 3,8 mm celoten zapis, so si proizvajalci DAT izposodili rešitev znano pri video rekorderjih. Znano je namreč, da se magnetne glave za snemanje in reprodukcijo pri teh gibljejo izjemno hitro v primerjavi s hitrostjo traku ter s kompresijsko potiskovalno tehniko spravljajo razmeroma obsežen zapis na magnetni trak. Snemalna in reprodukcijska glava sta pri DAT kasetniku nameščeni na nasprotnih straneh vrtilnega valja, ki je nameščen pod kotom nekaj stopinj. Valj se vrti s hitrostjo 2000 vrtljajev v minuti, dve snemalni glavi pa nanašata na magnetni trak podatke. Trak se pri tem giblje relativno zelo počasi — komaj 1 mm v sekundi!

Te lastnosti DAT tehnologije, ki omogoča shranjevanje precejšnje količine informacij za razmeroma nizko ceno, nameravajo zdaj uporabiti tudi za shranjevanje podatkov v računalništvu. Prav ironično je da, tudi tu kaže ne bo šlo brez zapleta — tokrat gre za zaplet s formati, bitko pa vodijo na eni strani HITACHI na drugi pa SONY in HEWLET PACKARD. HITACHI-ju se je pridružil že nad 30 proizvajalcev, ki so sprejeli njegov standard. Naveza SONY/HP stavi na dejstvo, da njun format omogoča večjo gostoto shranjevanja podatkov in njihov hitrejši prenos, toda

nažalost zahteva za svojo rešitev zelo visoko licenčno odškodnino, medtem ko je HITACHI pripravljen odstopiti svoj format. Gre za prototip 1 Gigabyte kasete, ki transferira podatke s hitrostjo 133 Kbyt na sekundo, SONY/HP rešitev pa temelji na 1,3 Gigabyte spominski kaseti s hitrostjo prenosa podatkov 180 Kbyt na sekundo.

CD se ni odrekel boju za primat

Navkljub nespornim prednostim DAT digitalnih kaset, pa njihovo prisotnost tako kar zadeva originalne posnetke kot naprave same, še ni mogoče širše zaslediti v trgovinah. Na Japonskem so se pojavili že marca, pa tudi v Angliji in Franciji so se že pojavile SONY inačice DAT digitalnih kasetnikov. V ZDA jih je mogoče zaslediti v obliki predvajalnih naprav — naprimer v nekaterih modelih FORD-ovih osebnih avtomobilov.

Japonskim pobudam se zlasti še močno upirajo diskografske hiše, ki bi naj prispevale originalno posnete digitalne kasete. Terjajo da ti vgradijo v snemalne dele DAT kasetnikov posebna elektronska vezja, ki bi naj onemogočila piratsko presnemavanje. Če že tehnično možna, pa bi ta rešitev gotovo še dodatno podražila že sicer drage DAT kasetnike — ti so danes med 1000—2000 \$, kar je seveda precej več kot cena kompaktnih naprav med katerimi je že zaslediti modele pod 200 \$. Zaradi teh negotovosti je zaslediti komaj sto naslovov originalno posnetih DAT kaset. Toda bitka med DAT in CD se počasi seli iz tehnoloških in »političnih« prizorišč na sam trg, ki bo v končni fazi odločal v prid eni ali drugi tehnologiji. Dominacija CD je zaenkrat še nesporna — lansko leto so po svetu izdelali 9 milijonov CD naprav (od tega kar 7 milijonov kosov japonski proizvajalci!) Toda ti so pričeli »izčrpavati« CD — na Japonskem ima že 20% gospodinjstev CD, v Evropi pa precej manj kot 10%, toda ta je PHILIPS-ov vrtiček, pa tudi sicer se (pre)rada brani »rumene« nevarnosti z vse-mogočimi uvoznimi omejitvami, kvotami in zaščitnimi carinami. Zato je razumljiva nervoza Japoncev, da s skrajšanjem razvojnih ciklov vedno znova ponudijo nove in nove rešitve in posnemajo smetano namenjeno prvemu ponudniku. Pred prihodom digitalne TV pa je prav DAT primerno mašilo. Prav zaradi

vsega navedenega si mrzlično prizadevajo poiskati kompromis in odstraniti antagonizme in kontroverze, ki spremljajo DAT. Zdaj ko so v ZDA in tudi v mednarodnih krogih zavrnili CBS antipiratske rešitve kot nesprejemljive in vprašljive, se evropski in japonski pogajalci skušajo zediniti okoli PHILIPS-ove rešitve, ki predlaga inačico DAT s katero je mogoče sicer zagotoviti snemanje na digitalne DAT kasete a le z CD plošč! Na ta način bi bilo mogoče odpraviti precej pomislekov glede DAT, toda ostaja vseeno vprašanje ali je to tehnično 100% izvedljivo in zanesljivo, saj so se podobne rešitve v preteklosti izkazale ali v škodo kakovosti DAT ali pa jih je bilo vseeno možno (z manj ali več težavami) obiti.

Tudi sicer CD proizvajalci povsod po svetu še ne mislijo odvreči puške v koruzo, pa tudi sicer vrh prodaje CD napovedujejo še za naslednje leto. Razširjenost CD, štiriletne izkušnje in seveda cena so še vedno garancija v prid CD. Cena posameznih CD plošč je zdaj 10 do 15 \$ in CBS records iz New Yorka napovedujejo prodajo nad 250 milijonov. Tolikšno povpraševanje povzroča odpiranje novih proizvodnih lokacij za CD plošče — nekatere bi naj imele zmogljivost kar med 50 in 100 milijoni letno. Vsem tistim, ki so že imeli priložnost preizkusiti CD naprave (in teh tudi pri nas ni malo!) je tolikšno povpraševanje logično, saj tako trajnost plošč kot seveda izjemen užitek v vrhunski reprodukciji ne načenja niti še relativno visoka cena CD plošč v primerjavi z klasično gramofonsko LP ploščo.

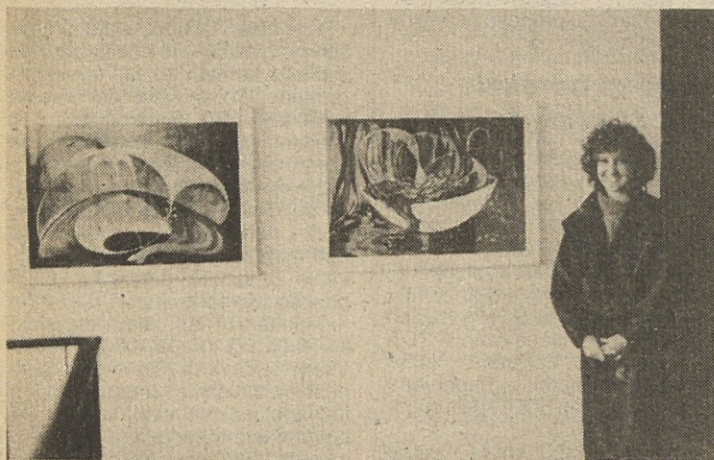
Kolikšna bo prava komercialna cena DAT kaset je zaenkrat še neznanka, a tiste proizvedene po starejši znani tehnologiji najbrž ne bodo cenejše od CD, prej nasprotno. Res da so mnogi že najavili (SONY) da že obstajajo nove tehnologije za proizvodnjo DAT kaset, ki bi utegnile ceno močno znižati, vendar še vedno ne gre prezreti tudi cene DAT kasetnika samega, ki je povprečno okoli 1.200 \$. Možnost, da bi tu cene bistveno padle, razen za tisti del do katerega običajno pride z veliko serijsko proizvodnjo so relativno skromne, saj so DAT že izdelani z novimi elektronskimi tehnologijami — npr. mikrovezji z visoko stopnjo integracije. Toda tudi pri CD napovedujejo, da bo cena plošč z novimi tehnologijami precej pod 10 \$, ter da bodo uspeli odpraviti tudi eno od ovir, ki zvišuje ceno, to pa je velik izmet v proizvodnji CD. Napovedi kot ponavadi segajo še dlje in se ustavijo pri CD ploščah, kjer bi bilo možno posneti material izbrisati, vendar pa je do tega najbrž še nekaj let. Vsekakor bo boj CD in DAT v korist njegovega veličanstva potrošnika, ki bi naj dobil nove digitalne naprave po nižjih cenah.

Brane Gruban

Likovne razstave so bile lani dobro organizirane in na visoki umetniški ravni

V DO Elektrozeve so lani dokaj dobro delovali na kulturnem področju, vsaj glede na to, da kulturno udejstvovanje ne sme motiti delovnega procesa. Pogrešamo lahko morda le več osebnih pobud, kar pa je spet vprašanje posameznih navdušencev in njihovih zamisli ter sposobnosti. Sicer pa dokaj dobro deluje v DO Elektrozeve Komisija za kulturo, ki ima na skrbi organiziranje raznih prireditev, zagotavljanje vstopnic (po polovični ceni) za gledališče, opero, Cankarjev dom, Poletni festival, organizirala je ogled gledališča v Trstu, predavanja o popotovanju, ki ga je imel sodelavec Stane Kranjc, zelo lepo pa skrbi za že ustaljene likovne razstave, na katerih se je predstavilo precej kvalitetnih in priznanih akademskih slikarjev, predstavili pa so se tudi slikarji, ki šele začenjajo z razstavami svojih del. Zelo je uspela tudi razstava slik in risb otrok sodelavcev DO Elektrozeve, s katero so popestrili prihod dedka Mraza in novega leta.

Boris Čerin

Slikarka Lidija Jovanovič

Razstava slik naše sodelavke Lidije Jovanovič

Igra barvnih kompozicij v domišljijem likovnem izražanju je prijetna za oko in tudi naša domišljija se ob pogledu nanjo nekoliko razburka. Pred nami se odpre vpogled nove svetove ter nas s tem sili v razgibano sprejemanje slikovnega sporočila, ki na svojstven način prenaša na nas bogatstvo barv in pestrost zanimivih likovnih prikazov.

S takim likovnim izražanjem se nam je predstavila tudi naša sodelavka iz planske službe razvoja na lokaciji Tržaška 2, Lidija Jovanovič, ki v drugem nadstropju poslovne zgradbe DO Elektrozeve v Stegnah, razstavlja svoje slike.

Živopisen domišljijski svet, prikazan na Lidijinih slikah, nam je razkril, da ima naša sodelavka kar precej smisla za tako umetniško ustvarjanje in glede na to, da je to že njena druga razstava, ki je po slogu precej različna od prve, lahko tudi ugotovimo, da naša Lidija lepo nadaljuje z izgrajevanjem svojega likovnega izražanja in, da nas bo v bodoče še presenetila s svojimi novimi umetniškimi deli.

Boris Čerin

Sodelavci pri ogledu slik Lidije Jovanovič

Pretehtane, duhovite kompozicije ilustracij Kamile Volčanškove nas vedno znova presenečajo z novimi rešitvami. Včasih se pravljичni junaki postavijo pred nas kot za skupinsko fotografijo; včasih se zdi, kot da so se, kot v znani pravljici, sredi najbolj burnega dogajanja za hip ustavili, da bi jih slikarka mogla upodobiti, da se nas torej zavedajo in nastopajo pred nami; drugod spet so ilustracije polne gibanja in liki, ujeti vanje, živijo svoje življenje naprej, ne da bi se zmenili za nas — opazovalce, obiskovalce tega pravljичnega gledališča.

In kakor dobri igralci na odrskih deskah so upodobljene osebe psihološko prisotne v prostoru: malim sarjačem govore o sebi in prelivajo vanje svoja občutja. V obraze in drže prepričljivo ujete značaje in čustva dopolnjujejo barve in simbolična ornametika kostumov.

Duhovita, grdikavo prikupna pravljična bitja Kamile Volčanškove so otrokom blizu, podobna so jim, pa vendar drugačna od njih — skrivnostna in rahlo odmaknjena ter zato privlačna in zanimiva.

»Bik v pejsazu«. Delo akademskega slikarja Klavdija Tutte, ki je razstavljal v naši DO

Ivan Razboršek o krasilni umetnosti

Ko se je pračlovek — lovec ustavil in začel graditi svoje bivališče, oz. svoj dom, je začel uporabljati razne naravne predmete in jih pozneje obdelovati. Uporabljal jih je kot orodje, orožje in opremo v bivališču. Te predmete je nato krasil, morda jih je s tem zaznamoval ali pa jih želel popestriti. Ker ni imel orodja, je te predmete krasil z jelenovimi rogovi ali trdim kamnom. Z razvojem umne in ročne spretnosti se ti okraski razvijajo iz enostavnih (pika, kratka in debelejša črta ter ravna in valovita črta) v pestrejša in likovno izrazitejša ter se množijo, lepšajo in povečujejo, zajemajo vse večjo površino — oblikovno se bogatijo. Tako smo prišli do ornamentike. Beseda ornament izvirata iz latinske besede ornare, kar pomeni krasiti — zato uporabljamo namesto ornamenta našo besedo okrasek in namesto ornamentika krasilna umetnost.

Slikarstvo je likovna umetnost, v kateri podajamo stvarno življenje, ki nas obdaja, likovnik vnaša v svoje delo lastne občutke, skratka sebe. Druga smer v umetnosti, nasprotna slikarstvu, je krasilna umetnost, ki umetno ustvarja z abstraktnimi, tehničnimi in prirodnimi prvini in motivi stvari, katere vzbujajo v nas razna čustva. To se pravi, da krasilni umetnik (ornamentalist) koristi okraske iz narave in dediščine in jih oblikuje (delno spreminja in dopolnjuje) ter prilagaja obliki izdelkov in tehnologiji, oz. izvedbi.

Naši predniki so skozi stoletja v raz-

nih režimih in vplivih gojili in razvijali ljudsko in krasilno umetnost, posebej pa vezanine in okraske na nošah in predmetih, danes pa smo to zanemarili. Danes narodne in originalne okraske pačijo največkrat iz neznanja in ni čudno, da imamo tako slabe in neoriginalne spominke. Da bi rešili, kar se rešiti da, bi morali ljudske in industrijske izdelke ter spominke krasiti smiselno in originalno.

Za uspešno delo na tem področju primanjkuje v naših šolah in nasploh literaturi, oz. vzorcev in idej, navodil za izdelavo raznih vzorcev za vezanine, za ročno ali industrijsko izdelane predmete in umetnostnih udejstvanj.

V svojem prostem času že od leta 1943 sistematično zbiram, urejam, proučujem in rišem ljudske okraske ter drugo ljudsko umetnost in folklorno bogastvo Slovenije, ostalih narodov in narodnosti Jugoslavije in sveta ter o tem

tudi predavam. Pri tem mi vsestransko pomaga moja žena Marija.

Najbolj me privlača prvobitni ljudski okrasek kot prvina in motiv. Doslej sem zbral približno 6000 krasilnih prv in motivov iz Slovenije. O ostalih pa zaradi obsežnosti ne vodim številčne evidence. V tej zbirki je med ostalim 1500 srčnih oblik in 1000 nageljnov, ki kažejo in dokazujejo ljubezen in vztrajnost ter ustvarjalnost naših prednikov. Posedujem bogato knjižnico domačih in tujih knjig.

Iz obstoječih predelanih prv in motivov sestavljam in rišem lastne motive in kompozicije na papir, steklo, keramiko, platno, plastiko, les in kovino (emajl) v različnih tehnikah.

Izdelal sem 750 osnutkov za tapiserie in gobeline ter ostala ročna dela s slovenskimi in jugoslovanskimi okraski. Svoje osnutke dajem šolam, domovom ostarelih in bolnicam brezplačno.

Do danes sem sodeloval pri 71 skupinskih razstavah v Jugoslaviji in 17 razstavah v Evropi in Tokiju. Imel sem 168 samostojnih razstav v galerijah, tovarnah, trgovinskih podjetjih, ustanovah, domovih upokojencev in domovih ostarelih. V 82 šolah sem razstavljal in predaval o nastanku, razvoju, uporabi in risanju krasilne umetnosti.

V sevniškem gradu je bila 26. 11. 1987 odprta galerija krasilne umetnosti, v kateri so razstavljene risbe, okrašeni in gravirani predmeti ter ex librisi, katere sem izdelal. To galerijo sem podaril Sevnici in posvetil moji mami.

Skupščina občine Sevnica mi je 7. 10. 1988 na svoji občinski proslavi dala medaljo za dosežene uspehe na likovnem področju in tesnem sodelovanju z njihovo družbenopolitično skupnostjo.

Najrajši rišem okraske v ex librisih, ker drobna grafika omogoča obilno in raznovrstno uporabo okraska samega ali v kombinaciji z zgodovinskimi ali ostalimi figurami in grbi.

Narisal sem skupno preko 2500 ex librisov. Podjetje Iskra mi je natisnilo za XVIII mednarodni kongres, ki je bil v Linzu l. 1980, 15 ex librisov; za XIX.

mednarodni kongres, ki je bil v Oxfordu l. 1982, 160 ex librisov; za XX. mednarodni kongres, ki je bil v Weimarju l. 1984, 23 ex librisov ter za 1300 let Bolgarije 6 ex librisov, za katere sem dobil srebrno diplomu.

Moj prijatelj Mario De Filippis iz Italije mi je natisnil za XXI. mednarodni kongres v Utrechtu — Nizozemska l. 1986 30 ex librisov iz vsake evropske države po eden motiv; za turistično društvo in občino Cortona — Italija je natisnil mapo »Studi per motivi Ornamentali« z 21 etruščanskimi ex librisi; 12 ex librisov v mini mapi »Con Stima« ter mapo s 4 pesmimi moje hčerke Maje Razboršek, ki sem jo opremil s 5 ex librisi.

Slovenski kolendar za 1982. leto je objavil 23 ex librisov in članek.

Knjižnica v Appiano Gentile — Italija je izdala knjigo s prispevki 80. grafikov iz vsega sveta, v kateri so objavljeni tudi 3 moji ex librisi.

Muzej v rojstni hiši C. Gollodi je natisnil knjigo »Ex libris Dal mondo per Pinocchio« s prispevki 270 grafikov z vsega sveta — med njimi je tudi moj ex libris. Hkrati sem postal član tega muzeja.

F. I. S. A. E. Federation internationale des societes d'amateurs d'exlibris je po kongresu v Oxfordu objavil knjigo s 326 ex librisi, ki jih je prispevalo 45 grafikov z vsega sveta. Med njimi je tudi 8 mojih ex librisov in tekst, ki ga je napisal prof. Jaro Dolar.

Mednarodni inštitut Ex librisa in Hale galerije »Gianni Mantero« Saveria Mannelli v Italiji, ki je bil organiziran na pobudo enega največjih svetovnih zbiralcev ex Librisa Maria De Filippisa, ki je tudi ravnatelj tega inštituta in, ki me je povabil naj dam celotni opus svojih ex librisov za njihovo arhivsko zbirko, hkrati pa predlagal, da se ta inštitut pobrati z galerijo krasilne umetnosti na Sevniškem gradu. Omenjeni inštitut je razpisal izdelavo ex librisov; od 1700 pris-

pelih ex librisov (od 700 avtorjev), je v katalogu inštituta objavljenih ex librisi 32 avtorjev — od tega tudi 2 moja ex librisa.

Ostale ex librisse sem naredil zase in posameznike.

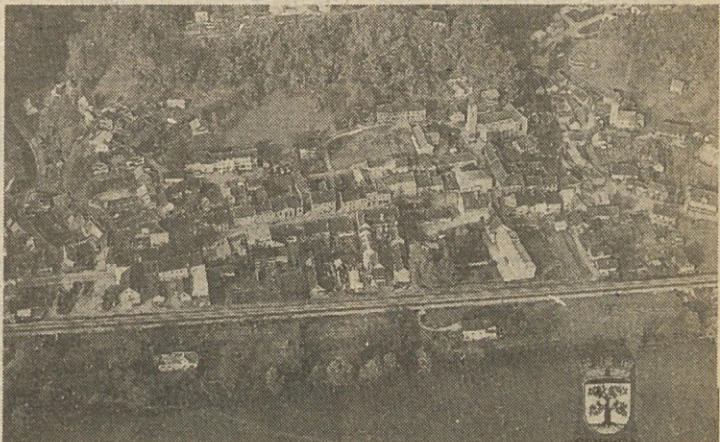
Sem član upravnega odbora društva Exlibris Sloveniae — Ljubljana, Trubarjeva 14.

Do danes sem narisal prek 13.000 krasilnih motivov in kompozicij, ex librisov in drobnih grafikov.

Kot alpinist in planinec imam rad naravo in se od nje učim, saj je narava najboljši in največji umetnik, v njej sem dobil ogromno idej. V rastlinstvu sem našel raznolike in čudovite oblike. Prešano in suho rastlino s kontakt kopijo prenesem na fotopapir, s tem dobim takorekoč rentgenski posnetek. Te fotograme imenujem krasilna umetnost v naravi. Drago Kocjančič je v svoji knjigi »Fotografiramo in snemamo« omenil to moje delo.

V Iskrini tovarni elektronskih telefonskih central sem dobil tiskana vezja, ki delujejo kot izmišljeni okrasek. V želji, da originalne in lepe antične okraske popestrim, sem za podlago vzel ta tiskana vezja in tako povezal antiko z elektrono ter to poimenoval »antika — elektronika«.

V Iskri je bilo na mojo iniciativo osnovano likovno in planinsko društvo.

Sevniški grad ima poleg galerije krasilne umetnosti tudi galerijo, v kateri razstavljajo svoja dela vabljene umetniki, stalno razstavo zgodovine Sevnica in sevniške okolice, stalno razstavo NOB, šolski muzej Posavja, gasilski muzej in poročno dvorano.

Sevniški grad obratuje: v torek od 15.—17., v četrtek od 10.—12, v soboto od 11.—16. in v nedeljo od 15.—18. ure.

Vstopnina je za mladino 1000 din, za odrasle 3000 din.

V gradu je restavracija, ki obratuje vsak dan od 11.—04. ure.

Bife v gradu je odprt ob delovnikih od 14.—24. ure, v soboto pa od 11.—24. ure. V bifeju lahko dobite po predhodnem naročilu kompletno kosilo ali malico.

Informacije lahko dobite pri: Tov. Albertu Felicijanju Kulturni skupnosti občine Sevnica tel. 0608 — 81-455

Po želji lahko galerija krasilne umetnosti pripravi strokovno vodstvo po galeriji oz. tov. Razboršek osebno obrazloži nastanek, razvoj, izdelavo in uporabo krasilne umetnosti; prosimo, da nam to sporočite 14 dni pred obiskom.

Informacije dobite lahko tudi direktno od Ivana Razborška, 61111 Ljubljana, Postojnska 27, tel. 061 — 261-502

Ivan Razboršek, rojen 1924, od leta 1943 v svojem prostem času sistematično zbira, sortira in proučuje narodno in folklorno bogastvo Slovenije, ostalih jugoslovanskih narodov in narodnosti ter sveta — pri tem pa mu pomaga žena Marija. Iz originalnih elementov in motivov ustvarja lastne kompozicije, ki jih riše na vse materiale v različnih tehnikah. Grafično oblikuje ornamente v fotogram tehniki.

Dosedaj je zbral preko 6000 slovenskih ornamentalnih elementov v motivov. To gradivo namerava objaviti v knjigi. Svoje izdelke je razstavljal v Jugoslaviji, Evropi in Tokiju.

Rastlinstvo prenaša na foto papir s fotogram tehniko.

Izdeluje osnutke za kristal, tapiserie in gobeline.

Je član upravnega odbora v Društvu Exlibris Slovenije in ameriškega združenja National Society of Tole and Decorative Painters. Ex libris, ki jih je izdelal za kongres v Oxfordu, so objavili v VII. knjigi Federation internationale des societes d'ex libris, v knjigi Ex Libris, ki jo je natisnila knjižnica v Appiano Gentile ter v knjigi Ex libris dal mondo per Pinocchio, ki jo je natisnil muzej C. Gollodi.

Iskra

Iskra Commerce Ljubljana
Vodstvo DO

vabi k sodelovanju sodelavca za opravljanje naslednjih del, oz. nalog za nedoločen čas v Komercialnem inženiringu tržnih sistemov

vodja izvedenske grupe v KITS
(za vezano trgovino)

- Pogoji:
- VII — 1 ali VI st. izobrazbe ekonomske, oz. tehnične smeri
 - 5 let ustreznih delovnih izkušenj
 - zunanjetrgovinsko registracijo, oz. izpolnjevanje pogojev za pridobitev zunanjetrgovinske registracije
 - 3 mesečno poskusno delo

Kandidati naj vloge z dokazili o izpolnjevanju objavljenih pogojev v 8 dneh po objavi pošljejo na naslov: ISKRA COMMERCE LJUBLJANA, Kadrovski sektor, Topniška 58.

Iskra Kondenzatorji

Nekateri so rasli in živeli s tovarno

Semiški Kondenzatorji bodo letos praznovali svojo osemtridesetletnico. Iz obrata, kjer je bilo leta 1951 zaposlenih le dvanajst delavcev in je nastal v nekdanji revni pokrajini, je zrasla sodobna tovarna, ki danes zaposluje približno 1700 delavcev.

Letos odhajajo v zaslužni pokoj delavci, ki so v rast semiške tovarne vložili svoje delo in ustvarjalnost, od njenih začetkov dalje. Med njih verjetno sodi **Marija Pivec**, ki je bila zaposlena v Kondenzatorjih od leta 1954, pa **Alojzija Konda**, ki je vztrajala v tovarni od leta 1959 in **Stefka Lenič**, ki bo letos praznovala 28-letnico svojega dela v Iskri. V pokoj odhaja tudi **Anica Bahor**, ki se je v tovarni zaposlila leta 1972 in **Justina Klevišar, Ana Plut in Katarina Kukar**, ki so bile v Iskri od leta 1973. Invalidsko pa sta upokojena tudi **Franc Moljk**, ki se je zaposlil v Kondenzatorjih leta 1964 in **Franciška Kaps**, ki je vztrajala od leta 1974.

Dragi Pavli v slovo

Komaj nekaj mesecev je minilo, odkar si odšla na intenzivno zdravljenje pa te je kruta usoda že odpeljala iz naše sredine in od tvojih najdražjih.

Življenjski mozaik, ki si ga gradila skozi življenje iz kameničkov veselih in žalostnih trenutkov, se je sesul in zapustil v srcih tvojih najbližjih tvojemu možu, sinu, sorodnikih, tvojih sodelavcih in prijateljih grenko bolečino in obup nad minljivostjo življenja.

Stari sodelavci, prijatelji se te spominjamo še kot mladega dekleta, ko si se leta 1956 prvič zaposlila na Inštitutu za elektrovezve, v obratu Kondenzatorji, katerega naslednik je v okrnjeni velikosti današnji Iskra-SEM.

Rodila si se v družini, kjer kruha ni bilo v izobilju, zato pa si imela od staršev pridobljeno in privzgojeno pridnost in voljo do dela. V mladosti ti ni bila dana možnost šolanja, vendar si si s trdim delom in tebi dano

vztrajnostjo, energijo in iznajdljivostjo pri delu pridobila izobrazbo in prakso v delu tako, da si hitro napredovala od delavke prek administrativne delavke do prodajnega referenta Iskra-SEM. Delo si opravljala vestno in požrtvovalno vrsto let vse do tvoje usodne bolezni.

Bila si med pionirji-graditelji Iskra-SEM, SEM si imela rada in se za njega tudi žrtvovala. SEM ti je pomenil drugi dom, delo v njem pa veselje in zadovoljstvo.

Življenje je teklo hitro, prehitro. Od prve ljubezni v rosnih mladosti, ki si jo naklonila svojemu možu Niku, poroka, rojstvo sina Miloša, delo in napredovanje v službi, srečni in topli trenutki so se vrstili v življenju in že je bilo tu leto 1988, ko so prva bolezenska znamenja prinesla vate, tvojo družino, med sodelavce in prijatelje tesnobo in nemir.

Upali smo, da bo tvoja trdna narava in nepremagljiva volja

do dela in življenja, zmogla premagati tudi bolezen. Vendar je bila zahrbtna bolezen tokrat močnejša in te zlomila že na začetku komaj 49 leta tvojega življenja.

Tvoji sodelavci in prijatelji ob slovesu trpimo in sočustvujemo s tvojim možem in sinom, v katerem se nadaljuje, kljub zadnjemu slovesu, tudi tvoje življenje.

Draga Pavla, imeli smo te radi, te cenili in spoštovali kot človeka, sodelavca ter prijatelja in takšno te želimo ohraniti tudi v svojih srcih.

Slava tvojemu spominu!

Zahvale

Sodelavkam in sodelavcem v TOZD Inženiring iskrena hvala za prelepo darilo. Želim jim mnogo uspehov pri nadaljnjem delu.

Slavka Kalan

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sindikatu TOZD Števcu za lepo knjižno darilo in lepe želje. Posebno zahvalo izrekam umerjevalnici števcev in osebnim prijateljem, ki so mi pripravili prelepa darila in mi želeli najboljše. Tudi zato se vsem še enkrat najlepše zahvaljujem in želim uspeha v osebnem in delovnem okolju

Ivanka Šimnovec

Ob odhodu v pokoj se zahvaljujem vsem sodelavcem v Tovarni stikal za prejeta darila in dobre želje. Vsem skupaj želim veliko delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva

Niko Sladič

Vijolici

*Lepo cvetko to dehtečo,
želega zgrebsti bi v spomin,
v njej lepoto plamenečo,
v balzam mojih bolečin.*

*Vendar krasna tu ostani,
venčaj prt nam, polje, log,
zlivaj vonj, nam vigred dram,
daruj lepoto naokrog.*

*Tu zlival sleherni bo nade,
ki morda mimo bo prišel,
in v gumbnico te, cvet, pripel bo,
občutil sreče bo odmev.*

Marija Novak

Še več nafte v Saudski Arabiji

Znatno večje rezerve surove nafte imajo v Saudski Arabiji. To je sporočilo vodstvo države pred nekaj dnevi. Ta puščavska država je namreč lani načrpala 252,38 milijard sodčkov nafte, kar je za 51% več kot v predpreteklem letu. Večje količine surove nafte pa niso rezultat novo odkritih nahajališč, temveč prej natančnih ocenitev rezerv. Saudski Arabci so po šestletnih raziskavah natančneje ocenili svoje zaloge. Ker uradno raje postržejo z manjšimi številkami črpanja zaradi organizacije OPEC, menijo zahodni strokovnjaki, da so rezerve realne. Od leta 1987 do 1988 so vse arabske države vključno z Iranom povečale svoje rezerve in s tem zahtevale od organizacije OPEC tudi večje deleže črpanja. V Saudski Arabiji pa so največja nahajališča surove nafte na svetu.

(Trends)

Mrtvaške glave

Američan Watt Espy je zbiralec fotografij mrtvih. Že 17 let zbira fotografije moških in žensk, ki so jih v ZDA obsodili na smrt in justificirali. S svojo zbirko hoče Espy dokazati, da je smrtna kazen po vsem svetu neupravičena. Med akademiki velja za vodilnega zgodovinarja na tem področju. Pri dolgoletnem študiju ameriških obsojencev je ugo-

tovil, da so bili smrti »deležni« predvsem črnci in še ti so izvirali iz siromašnega okolja. Med njimi je najti mnoge, ki so bili usmrčeni po krivici. V ZDA — ne povsod — še naprej velja smrtna kazen. Trenutno čaka na justifikacijo 1.900 ljudi. Če bi šlo za kako drugo državo, bi to zanesljivo šteli za kršenje osnovnih človekovih pravic.

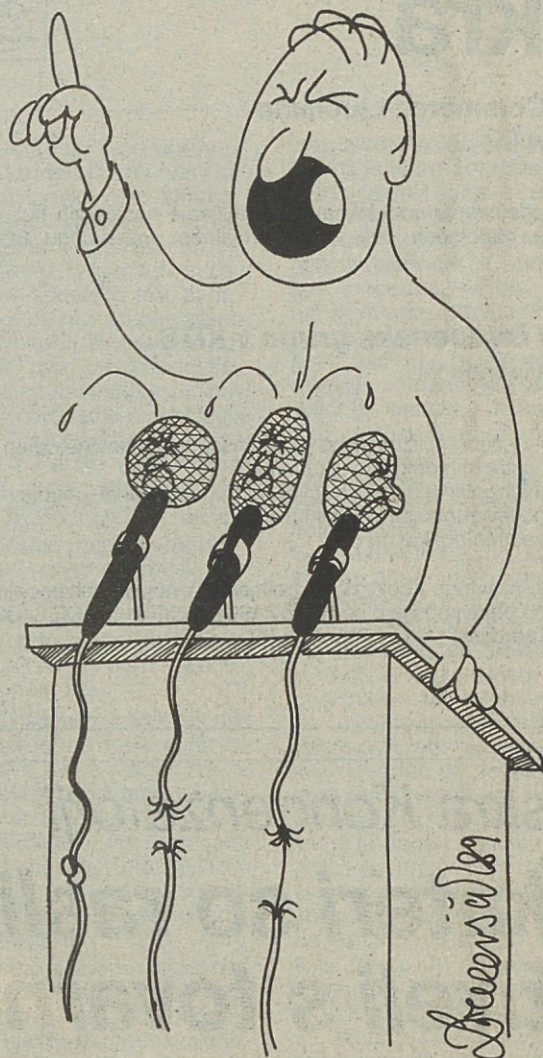
(Stern)

Lakota v možganih

Debelost, ki se je nekateri ne morejo in ne morejo znebiti, ni posledica slabega značaja — nagnjenja k požrešnosti — ali nepravilnega delovanja žlez. To so dokazali poskusi na podganah in prašičih. Pri vzrokih za adipoznost (tako imenujejo zdravniki bolezensko stanje, za katerega je značilna preobilica maščobe v tkivih), so najprej menili zdravniki, da gre za moteno duševno življenje. Ameriški biokemiki pa so našli krivca v beljakovini adispin, ki potuje po krvi v možgane in vpliva na apetit. Podgane, podvržene debelosti, so imele v krvi veliko manjše količine adispina kot druge živali z normalnimi prehranjevalnimi navadami. Zdravniki upajo, da bodo v bližnji prihodnosti debeluhe lahko zdravili s preprostimi adipsin tabletami.

(Spiegel)

Zbral, prevedel in priredil Marjan Kralj

Mali oglas

Prodaj vinograd s hišico, (enosobno) stanovanje z elektriko in vodovodom ter obširnimi inventarjem v bližini Brestanice. Lahko pa tudi zamenjam z lastniškim stanovanjem v Ljubljani. Ponudbe na tel. 061 343-912.

AVTOR RUDI MURN	OBSEČNICA	ČASNIKARSKI RADJUSKI POROČEVALEC	KRATKA ZGODBICA KAKE ZNANE OSEBE	POSEBEN POLOŽAJ PRI SAHU	SNOP	VESOLJSKO VOZILO									
ZASTAVA															
ITAL. SOPRANISTKA TEBALDI															
USNJE NA ZADNJEM DELU ČEVLJA				PETER ERZEN											
BREZ-ALKOHOLNA PIVAČA				ARABSKI KNEZ											
OKOREN ČLOVEK TRDEŽ					TONE SVETINA			OBLIKA IMENA EDVARD	RAZA BRAZDA	REKA NA PELOPO-NEZU	BIVŠI KANADSKI SMUKAČ READ	SRBSKO MOŠKO IME			
NAJMANJ. DELEC KEMIJ. ELEMENTA					IME DVEH CELIN										
GRŠKA MORSKA BOGINJA					SARAJEVO							ELEMENT UDARJANJA			
DOLGO-REPA PAPIGA												SLOV. SKLADATELJ (MARJAN)			

ŠPORT V KONDENZATORJIH

Dobri rezultati ženske kegljaške ekipe

Ženska kegljaška ekipa serijske Iskre je izredno uspešna na različnih tekmovanjih. Na občinskih delavskih športnih igrah že nekaj časa odnaša prvo mesto, nedavno pa je Iskrašica Sonja Vidmar osvojila prvo mesto na regijskem tekmovanju v Ivančni gorici. Na odprtem finalnem prvenstvu Trebnjega, ki je bilo 29. januarja pa je Sonja Vidmar dosegla četrto, Jelka Kočevar pa deseto mesto.